

ROZHOVOR S MGR. EVOU BRESTENSKOU O PRÁCI ŠPECIÁLNEHO PEDAGÓGA

ZVOLIŤ SI POVOLANIE A ROBIŤ HO S LÁSKOU
NIE JE VŽDY L'AHKÉ, ALE SPRÁVNE

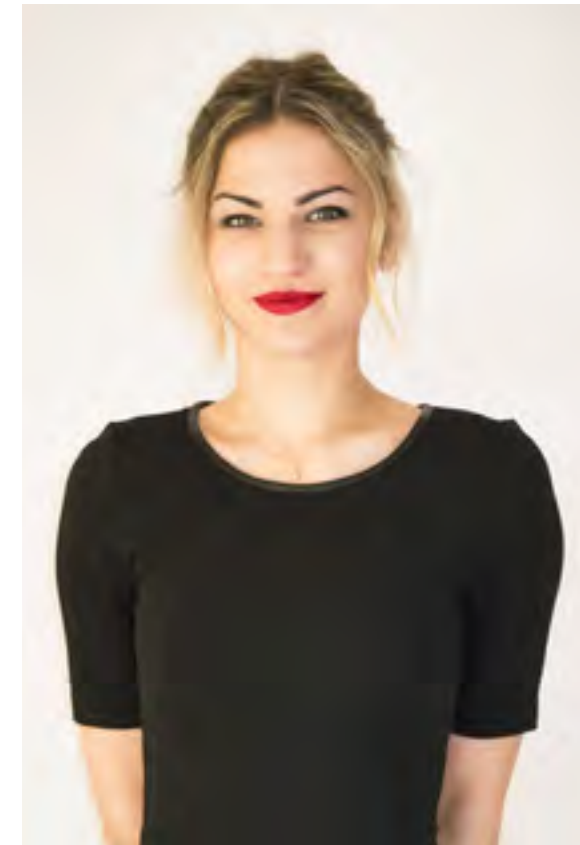
EŠTE JEDEN MEDOVNÍK
A UŽ NAOZAJ STAČÍ!
ĎALŠIA SÚŤAŽ S IGOROM
BUKOVSKÝM

MALÉ NÁRODY POTREBUJÚ
VEĽKÉ OSOBNOSTI
PHDR. MÁRIA HOLUBOVÁ, PHD.

JANUÁR

Štvrtok	11.	V základnej škole úspešnejší
Sobota	13.	Školenie Comenia Script
Piatok	19.	Scratch 2.0 pre 2. stupeň ZŠ
Štvrtok	25.	Expresívne terapie vo vedách o človeku 2018
Piatok	26.	Čitateľský oriešok uzávierka Scratch 2.0 pre 2. stupeň ZŠ
Utorok	30.	ROBOHRANIE
Streda	31.	Koniec 1. polroka Štúrovo pero 2018 Ukončenie súťaže s Igorom Bukovským Ukončenie výtvarnej súťaže

Poznámky:



NOVÝ ROK, NOVÉ PLÁNY, NOVÁ SILA

Deň ako každý iný, a predsa výnimočný. Keď sa nad tým zamyslite, naozaj o nič nejde. Bola nedeľa, potom pondelok. Žiadna veľká mágia...

Avšak čosi je predsa len iné. Nový rok so sebou nesie veľkú nádej. Máme pocit, že všetko zlé, čo nás stretlo, zostane už len spomienkou, uzamknutou v starom roku. Aspoň na chvíľu sme noví ľudia. Dávame si ciele a mnohí z nás robia práve v tomto období veľké životné rozhodnutia. Myslím si, že 1. 1. je celosvetovo najviac nefajčiarov. Rovnováha sa väčšinou obnoví okolo Troch kráľov...

Tá nádej a odhodlanie, s ktorými vstupujeme do nového roka, ma vždy fascinovala. Možno ste si aj vy dali nejaké to predsavzatie. Že budete trpezlivejší, že tomu neposlušnému žiakovi dáte ešte šancu, že vstanete na prvé zvonenie budíka alebo že už v zásuvke nebudete skladovať bonboniéry a iné nezdravé maškrtky.

*Nech už sú vaše priania,
ciele a plány do nového roka
akékoľvek, zo srdca vám želám,
aby sa všetky splnili.*

Veronica Trujillo

Mgr. Veronika Trojáková

ÚVOD

- 2 Kalendár
- 3 Príhovor šéfredaktora

VZDELÁVANIE

- 5 Adaptívne vzdelávanie
- 6 Duálne vzdelávanie

ROZHOVOR

- 9 Špeciálna pedagogika
- 12 Inklúzia ako filozofia, ktorá ovplyvňuje každé dieťa

EXTERNÉ

- 14 V roku 2017 hľadali školy vyše 3-tisíc zamestnancov
- 16 Malé národy potrebujú veľké osobnosti
- 18 Problémy a podpora technického vzdelávania na základnej škole
- 22 Didaktické prostriedky EnglishGO
- 23 Jazykové okienko

ŠKOLY

- 24 Unikátne partnerstvo škôl zo Slovenska a ďalekej Indie
- 26 Prvenstvo materskej školy v Detve
- 28 Medzinárodná spolupráca škôl je prínosom pre žiakov aj učiteľov
- 30 Výtvarná výchova ako ďalšia oblasť poznania predškôlaka

ZDRAVIE

- 32 Arteterapia na základnej škole
- 36 Dysortografia
- 38 Vieme, prečo vlastne jeme?

VOL'NÝ ČAS

- 42 Recept, sudoku
- 43 Krížovka

TIP NA VÝLET

- 44 Ako beží rok v Bojnickom zámku

UČITELIA SPOZNALI VÝHODY ADAPTÍVNEHO UČENIA

Matematikári druhého stupňa základných škôl a príslušných ročníkov osemročného gymnázia mohli na bezplatných školeniach organizovaných odborným nakladateľstvom RAABE Slovensko spoznať všetky možnosti, ktoré prináša prvý softvér na adaptívne učenie na Slovensku.

Bezplatné školenia pre matematikárov sa uskutočnili v desiatich mestách Slovenska od 6. do 10. novembra 2017. Organizátori postupne navštívili Bratislavu, Trnavu, Trenčín, Žilinu, Ružomberok, Poprad, Prešov, Košice, Banskú Bystricu a Nitru.

„Chceli sme ukázať všetkým matematikárom aj tým, ktorí si nie sú istí prácou s modernými technológiami, ako jednoducho sa s Vedomatom pracuje a čo im a žiakom používanie Vedomatu prinesie,“ vysvetľuje dôvod organizácie školení konateľka RAABE Slovensko Mgr. Mira Schrimpelová.

Školenia sa stretli s pozitívnym ohlasom. Napriek kapacitným obmedzeniam niektorých počítačových miestností sa na školeniach zúčastnilo takmer 140 účastníkov. „Zámerom bolo priblížiť pedagógom konkrétne možnosti, ktoré ponúka využívanie princípov adaptívneho učenia pomocou nášho jedinečného softvéru. Okrem získania teoretických poznatkov o tom, ako softvér zefektívňuje výučbu, si všetci mohli Vedomat prakticky vyskúšať,“ priblížila obsah školenia Mira Schrimpelová. Na školeniach sa zúčastnili aj členovia autorského tímu z Katedry algebry, geometrie a didaktiky matematiky na Univerzite Komenského v Bratislave, ktorí garantujú súlad obsahu Vedomatu s platným Štátnym vzdelávacím programom. S účastníkmi školenia diskutovali napríklad o zámere niektorých úloh a riešili spolu rôzne spôsoby organizácie výučby, ktoré umožňujú efektívne využívanie softvéru.

„Moderné technológie môžu u niekoho vyvolávať nedôveru a pocit komplikovanosti. Aj preto nás veľmi teší záujem mnohých učiteľov o Vedomat a pozitívne ohlasy, s ktorými sme sa počas školení stretli. Veríme, že aj prípadné obmedzenia v podobe množstva

počítačovej techniky a kvality internetového pripojenia na niektorých školách budú v najbližšom období plne odstránené a učelia tak budú môcť naplno využívať všetky možnosti, ktoré digitalizácia výučby prináša,“ zhodnotil školenia Ing. Róbert Chudý, koordinátor projektu Vedomat.



„Sme pripravení pomôcť všetkým záujemcom o Vedomat zorganizovaním školenia priamo na ich škole, aby sa nemuseli „preklikávať“ Vedomatom sami a získali tak rýchlo a vecne všetky podstatné informácie počas 45 minút. Naše odborné konzultantky sú pripravené zodpovedať matematikárom všetky otázky a pomôcť im veľmi rýchlo sa zorientovať v prehľadnom prostredí Vedomatu,“ informuje o možnosti objednať si bezplatné školenie Mira Schrimpelová.

Odborné nakladateľstvo RAABE Slovensko prináša na Slovensko Vedomat po úspechu obdoby tohto softvéru v Írsku a Španielsku. Jeho obsah určený pre matematiku 2. stupňa ZŠ a príslušné ročníky osemročného gymnázia je v súlade s platným ŠVP. Vyskúšať si ho môžu všetci na mesiac zdarma. Viac informácií záujemcovia získajú na stránke www.vedomat.sk.

Ing. Róbert Chudý
koordinátor projektu Vedomat / RAABE Slovensko

L. JANCÍKOVÁ: VIEME PRIPRAVIŤ ROVNAKO KVALITNÉ DUÁLNE VZDELÁVANIE AKO V NAJLEPŠÍCH ŠKOLSKÝCH SYSTÉMOCH

Mladý človek očakáva od duálneho vzdelávania dobrý štart pre svoju kariéru. Riaditeľka Strednej odbornej školy I. Krasku v Púchove Lenka Jancíková sa domnieva, že odborné školy musia pripraviť technicky zdatných absolventov s počítačovým myslením, ale aj mäkkými zručnosťami, ktoré žiaci získajú v škole, mimoškolskými aktivitami a praxou u zamestnávateľa. Na spojení školy a praxe podľa nej stoja najlepšie školské systémy a my máme teraz možnosť vytvoriť rovnako kvalitný systém duálneho vzdelávania.

#dualnevzdelavanie

Čo vám prvé napadne, keď sa povie duálne vzdelávanie?

Vzájomné spojenie síl v škole a vo firme pre dobro vecí, zvýšenie kvality vzdelania, ale aj kvality života na Slovensku. Napadne mi však aj veľa práce, vychytávanie nedostatkov a doladovanie detailov, aby tento naštartovaný systém vzdelávania bol naozaj funkčný a začal prinášať ovocie pre všetky zúčastnené strany.

Prečo je podľa vás v dnešnej dobe systém duálneho vzdelávania opäť taký potrebný?

Pretože škola je tu pre žiaka a je teda jej úlohou hľadať najlepšie alternatívy, ako získať kvalitné vzdelanie a pripraviť mladého človeka pre život na najbližších „x rokov“ svojej kariéry. Pracovný svet zase potrebuje odborníkov, ktorí sa po podpise pracovnej zmluvy hneď adaptujú do firemného pracovného prostredia. Toto je cesta, ktorú dnes vidia ako schodnú školy aj zamestnávateľia. Takže treba ísť po nej.

Čím je vzdelávanie v škole aj priamo u zamestnávateľa výnimočné?

Opäť sa ako riaditeľka školy na otázku pozerám z pohľadu žiaka. Mladý človek potrebuje získať rozhľad a duálne vzdelávanie mu ho poskytne. Pocíti pracovnú atmosféru vo firme, získa prax už počas štúdia a tiež dostane všeobecné a odborné teoretické vzdelanie v škole. Po ukončení stredoškolského štúdia, keď bude stáť mladý absolvent pred zásadnou otázkou čo ďalej, má skúsenosti, na základe ktorých sa mu bude ľahšie rozhodovať, či pokračovať vo vysokoškolskom štúdiu alebo začať pracovať.

Ako vnímate trojuholník spolupráce škola – zamestnávateľ – žiak?

Vnímam to ako výhodné spojenie všetkých troch strán. Pre školu je prínosom, keď nežije izolovane od reálneho sveta. Pre zamestnávateľa je zase veľmi dobré vedieť, čo sa v škole deje, môže vstupovať do školského vzdelávacieho programu, učebných osnov, spoločne ich so školou upravovať podľa aktuálnych požiadaviek.

No a z tejto spolupráce by mal profitovať žiak. Teda učí sa to, čo je potrebné. Vyhne sa tak zbytočným konfrontáciám, typu „čo ťa v tej škole učia, to potrebovať nikdy nebudeš, to je zastarané“ a podobne.

Je podľa vás dostatok zamestnávateľov ochotných zapájať sa do duálneho vzdelávania?

To je otázka skôr pre zamestnávateľov. Zapojiť sa do duálneho vzdelávania stojí firmy určité úsilie, certifikáciu, legislatívne úpravy, personálne zabezpečenie a, samozrejme, nemalé finančné náklady. Ide do rizika, či sa táto investícia vráti. Viem, že sú problémy vo väčších mestách, kde pôsobia vedľa seba veľké a malé konkurenčné firmy rovnakého zamerania. Menšia firma si chce vychovať odborníka, investuje do neho, ale už počas štúdia dostane indície, že absolvent pôjde pracovať do susednej firmy, pretože je väčšia, tým pádom má možnosti väčšieho zárobku. To je realita, ktorá sa deje a ktorú musia firmy riešiť. Konkurenčný boj je všade.

V čom vy osobne vidíte najväčší prínos duálneho vzdelávania pre školu?

Môj názor je, že do duálneho vzdelávania sa majú zapojiť perspektívne firmy, v ktorých má zamestnanec možnosť kariérneho rastu. Mladý človek takúto perspektívu potrebuje. Naša škola má šťastie. V duálnom vzdelávaní máme partnera, najväčšieho zamestnávateľa v regióne, kde je výrobná sféra, ale aj technologické centrum a vývojové stredisko. Zamestnávateľ má záujem vychovať odborníkov, ktorí budú svojmu remeslu rozumieť a budú môcť postupne zastávať dôležité pracovné pozície. Firma poskytuje prax pre žiakov so všetkými zazmluvnenými benefitmi. Záujem firmy však pociťuje aj škola. Firma sa aktívne podieľa na výchove a vzdelávaní, podporuje žiakov v súťažiach, pripravuje odbornú stáž pre žiakov priamo v zahraničnej firemnej centrále. Spolupracuje so školou pri materiálnom zabezpečení teoretických predmetov. Toto sú naše konkrétne aktivity a skúsenosti, ktoré sa začali pred dvoma rokmi, keď sme do duálneho vzdelávania vstúpili. Takže odpoveď na otázku je, že prínosom je motivácia žiakov, čiastočné stieranie modernizačného dlhu a vytváranie pozitívnej dynamickej klímy v škole. Samozrejme, musím



spomenúť aj odvrátenú stránku, zníženie normatívu na žiaka, ktorá spôsobuje odliv peňazí z rozpočtu školy. Verím, že v najbližšej dobe dôjde k legislatívnym úpravám, ktoré zjednodujú v tejto záležitosti nápravu.

*Žiaci
SOŠ I. Krasku
v Púchove*

Aké sú vaše praktické skúsenosti? Je ešte stále rozhodnutie o strednej škole skôr rozhodnutím rodiča ako žiaka?

Podľa našich skúseností by sa rodičia dali rozdeliť na dve skupiny. Tá prvá dbá na schopnosti dieťaťa a podporuje ho v tom, akým smerom sa chce uberať. Druhá skupina rodičov si myslí, že vedia, čo je pre ich dieťa najlepšie. Snažia sa ich nasmerovať podľa vlastných predstáv. Pri rozhovoroch často počúvam, že rodičia nechcú, aby ich deti pracovali manuálne. Vzhľadom na automatizáciu a elektronizáciu nám to už možno pomaly ani hroziť nebude. Dôležité budú ale stále praktické skúsenosti, ktoré má teraz žiak možnosť získať už počas štúdia. S takýmto zručnosťami a skúsenosťami je väčšia perspektíva do budúcnosti získať riadiacu, manažérsku či projektovú pozíciu.

Čo je podľa vašich skúseností pre rodičov najdôležitejšie, keď sa rozhodujú, či dajú dieťa na vašu školu?

Najdôležitejšia je, samozrejme, otázka ponúkaných odborov, ale i klímy v škole. Rodičia sa zaujímajú o kvalitu vzdelávania, možnosť praxe, uplatnenia ale i mimoškolskú činnosť. V regióne je viacej odborných škôl, takže majú možnosť výberu. Hľadáme možnosti, ako sa odlíšiť a ponúkať kvalitu prípravy, ale i perspektívu budúcnosti.



Ako podľa vás rodičia vo všeobecnosti vnímajú stredné odborné školy a duálne vzdelávanie?

Systém duálneho vzdelávania je u rodičov vítaný. Predovšetkým možnosť praxe a, samozrejme, motivačných benefitov. Určité obavy sú pri otázkach budúcnosti, či bude musieť žiak odpracovať adekvátny počet rokov. Tam nastupuje škola aj firma a vysvetľujú, že učebná zmluva k takémuto kroku nezaväzuje a absolvent sa môže slobodne rozhodnúť pre prácu aj pre ďalšie štúdium.

Akým smerom sa počas vašej praxe posunul odbor, v ktorom pôsobíte?

Naša škola pripravuje odborníkov pre kľúčový priemysel v púchovskom regióne. Máme tu chemický, odevný, strojársky priemysel, elektrotechniku, ale i logistiku. Všetky odvetvia sú dnes rozvinuté, automatizované, využívajú IKT technológie. Škola naozaj víta možnosť a záujem firiem intervenovať vo vzdelávacom procese, aby sme učili to, čo je pre dnešok a budúcnosť dôležité. Ak mám možnosť pochváliť sa, práve naša škola získava už viac rokov ocenenia v oblasti spolupráce školy a firiem.

Majú odbory, ktoré vaša škola ponúka, problémy s nedostatkom uchádzačov a absolventov alebo patríte v tomto smere medzi tých šťastnejších?

S týmto problémom sa, bohužiaľ, stretávajú takmer všetky odborné školy na Slovensku. Klesajúca demografia, ale zároveň zvyšujúci sa dopyt po technicky zdatných absolventoch odborných škôl vyvíja na školy tlak situáciu riešiť. Budem hovoriť asi za všetky odborné školy, že počas školského roka pripravujeme množstvo aktivít, aby sme k technickým odborom prilákali žiakov končiacich základné školy. Situáciu nám pomáhajú zvládať aj zamestnávateľa, ktorí v rámci možností pomáhajú pri náborových tvorivých aktivitách.

Ako sa z vášho pohľadu zmenili nároky na absolventa oproti minulosti?

Škola dnes nesie naozaj veľkú zodpovednosť za vzdelanie. Pripravuje totiž mladého človeka na prácu a život v budúcnosti. To síce platilo vždy, ale v minulosti neboli zmeny také rýchle. Postupne,



ale isto vplávame do priemyslu 4.0. Či to bude znieť ako fráza alebo nie, je naozaj fakt, že škola dnes musí pripraviť mladého človeka na celoživotné vzdelávanie. Len matne tušíme, aké budú potrebné pracovné pozície. S istotou však vieme, že musíme pripraviť technicky zdatných ľudí s počítačovým myslením, ale i mäkkými zručnosťami, ktoré žiak získa v škole, mimoškolskými aktivitami, ale aj absolvovaním praxe u zamestnávateľa.

A naopak, čo očakávajú žiaci od školy, respektíve duálneho vzdelávania?

Mladý človek očakáva od školy, a teda aj od duálneho vzdelávania, dobrý štart pre svoju kariéru. Štúdium na strednej škole by mu malo uľahčiť rozhodovanie, čo na začiatku svojej dospelosti. Či ísť pracovať alebo ďalej študovať. Niekedy krútime hlavou, koľko mladých ľudí odchádza za vzdelaním do zahraničia. A to práve preto, že chcú získať praktické skúsenosti, spojenie školy a praxe. Veď na tom stoja najlepšie európske školské systémy. Máme teraz možnosť pripraviť rovnako kvalitný systém odborného duálneho vzdelávania aj na Slovensku. Chce sa mi veriť, že sa nám to spolu s kompetentnými inštitúciami a perspektívnymi firmami podarí.

Keby ste mali vybrať jednu vec, pre ktorú sa oplatí študovať odbornú školu a robiť remeslo všeobecne, ktorá by to bola?

Odbornú školu sa oplatí študovať pre získanie pocitu istoty. Istoty, že mám remeslo v rukách. To dáva možnosť výberu v budúcnosti, či pokračovať v štúdiu, či pracovať. Táto odpoveď vychádza z vlastnej osobnej životnej skúsenosti.

O duálnom vzdelávaní sa viac dozviete na www.dualnysystem.sk.

Ing. Mgr. Martina Slušná

„ZVOLIŤ SI POVOLANIE A ROBIŤ HO S LÁSKOU NIE JE VŽDY L'AHKÉ, ALE SPRÁVNE.“

V rodine Brestenských 24. decembra okrem Vianoc a vianočných sviatkov oslavujú aj narodeniny a meniny. O svojej práci a láske k postihnutým deťom sa s Mgr. Evou Brestenskou (75) rozprávala PaedDr. Sandra Srhoľcová.

O niekoľko dní oslávite svoje životné jubileum. Koľko rokov ste zo svojho života aktívne venovali práci?

Nakoľko nemám deti, pracovala som nepretržite 42 rokov. Po maturite na JSŠ som v 16-tich rokoch nastúpila na Pedagogický inštitút v Trnave. 20-ročná som absolvovala PI ako učiteľka ruštiny, zemepisu a hudobnej výchovy pre 2. stupeň ZŠ. Na umiestnenku som nastúpila do ZŠ v Motešiciach, v maličknej obci so známym žrebčínom pri Trenčíne. Z Motešíc som odišla do Jura pri Bratislave, kde som učila v málotriednej osobitnej škole. Bola to metodicky náročná práca, na ktorú som vôbec nebola pripravená.

Do 1. ročníka chodil Jurko, ktorý nerozprával. Ako som ho mala naučiť čítať, keď skoro nič nevedel povedať? Raz som ho cez prestávku počula nadávať. Povedala som si, že keď vie povedať hlásku v nadávke, musí ju povedať aj v inom slove. V ten deň sa Jurko naučil povedať slovo „kakao“.



Doma sa pochválil novým slovom a mama mu s radosťou kakao uvarila. To žiaka i jeho učiteľku intuitívne motivovalo k ďalšej nápravnej činnosti. Po roku som sa prihlásila na diaľkové štúdium špeciálnej pedagogiky.

Študovali ste na Pedagogickej fakulte UK v Trnave špeciálnu pedagogiku mládeže s chybným rozumovým vývinom. Ste absolventkou špecializovaného štúdia školy tvorby učebníc na vtedajšom Ústrednom ústave pre vzdelávanie učiteľov (Ústredné metodické centrum), úspešne ste tiež ukončili štúdium na Univerzite tretieho veku v študijnom odbore gerontológia na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. Okrem iného ste boli i zakladajúcou členkou Združenia pre pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR. Ktorú oblasť, ktorej ste sa venovali, považujete za najúspešnejšiu a najprínosnejšiu?

Nikdy som neuvažovala nad úspechmi alebo dôležitosťou úloh. Vždy som sa riadila láskou k deťom a ochotou pomôcť ich rodičom. Niektoré úlohy mi dali práce viac, iné menej.





Pracovali ste aj vo Výskumnom ústave pedagogickom v Bratislave v skupine špeciálnej pedagogiky. Čo bolo hlavnou náplňou vašej práce?

Vo Výskumnom pedagogickom ústave som pracovala 17 rokov (v 70. a 80. rokoch). Vtedy prebiehala obsahová prestavba základných a špeciálnych škôl. Prepracovával sa obsah vzdelávania a písali sa nové učebnice.

Kým obsah bežnej ZŠ spracovávalo asi 10 pracovníkov, v skupine špeciálnych škôl sme pracovali traja.

Vzdelávací obsah sa prepracovával v školách pre žiakov s chybami reči, pre slabozrakých, nevidiacich, nedoslýchavých, nepočujúcich, telesne postihnutých, mentálne postihnutých a v školách pre žiakov s kombinovanými chybami. Naša skupina bola celoštátnym garantom vzdelávacieho obsahu pre žiakov s poruchami sluchu.

Z najlepších učiteľov sa tvorili celoštátne komisie, ktoré učebný obsah pripomienkovali a navrhovali jeho zmeny. Pomáhali nám aj kolegovia pre základnú školu, napr. **Dr. Krpčiar, CSc.**, zo skupiny slovenského jazyka, **Dr. Bálint, CSc.**, zo skupiny matematiky alebo kolegyne zo skupiny národnostných škôl.

Zamýšľala som sa najmä nad tým, ako učebný obsah urobiť čo najlepšie a ako skvalitniť prácu v špeciálnej škole. Bolo to veľmi rýchle pracovné tempo, termíny vypracovávanie dokumentov sa intenzívne kontrolovali. Mojimi rukami vtedy prešlo okolo **150 učebnicových titulov**, ktoré som musela prečítať a za VÚP schváliť.

Pamätám sa, že recenzentka z filozofickej fakulty pochválila spracovanie učebnice dejepisu pre osobitnú školu a odporučila podobne spracovať aj učebnicu pre základné školy. V tom období som sa aj osobne zapojila do tvorby učebníc a napísala som svoju prvú učebnicu – šlabikár pre 2. ročník osobitnej školy.



Niekoľko rokov ste pracovali aj ako riaditeľka na Špeciálnej základnej škole na Háľkovej ulici v Bratislave. Ako si spomínate na túto prácu?

To bolo moje najplodnejšie obdobie. V januári 1991 som po konkurze nastúpila ako riaditeľka pomocnej školy v Bratislave. Pomocná škola bola pre ťažšie mentálne postihnuté deti a ako jediná vzdelávala žiakov len osem rokov. Ostatní žiaci mali povinnú školskú dochádzku 10-ročnú. Pripadalo mi to nespravodlivé.

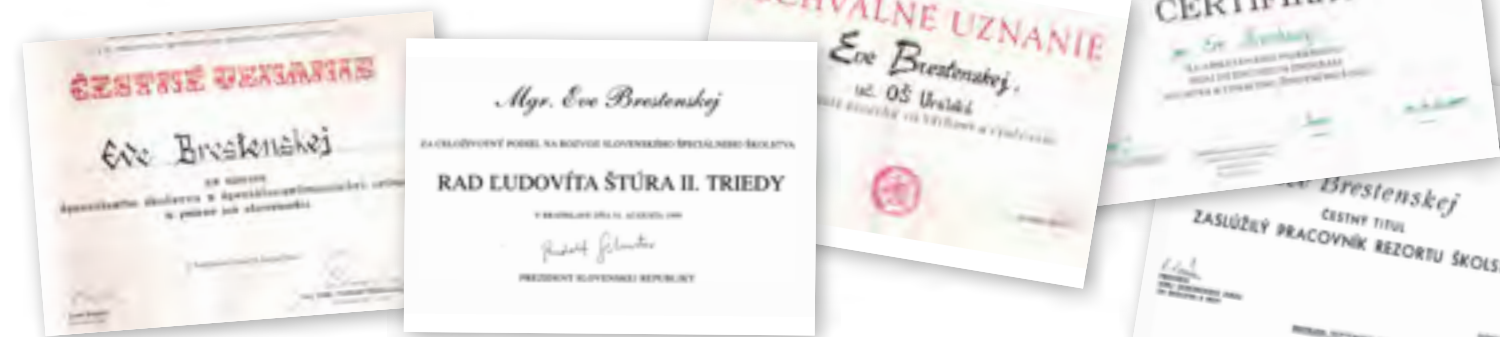
Preto som napísala učebné osnovy pre 9. a 10. ročník PŠ. Dva roky sme nový obsah na našej škole overovali, potom som ich aj so správou z overovania poslala Výskumnému ústavu pedagogickému na schválenie. VÚP ho po pripomienkovaní odporúčal MŠ SR schváliť. A tak sa povinné školské vzdelávanie v pomocných školách predĺžilo na 10-ročné.

V tej dobe naša škola dostala od ekonomickej firmy šesť počítačov. Pre mňa to bolo úžasné odbremenenie pri písaní učebníc a metodických príručiek. Práca na počítači bola ľahšia a rýchlejšia. V krátkom čase som všetky dokumenty školy prepísala na počítači a intenzívnejšie som sa venovala tvorbe učebníc. Pre PŠ som napísala tri pracovné zošity z matematiky, ktoré sa používajú doteraz.

Zmenou zákona sa PŠ zlúčila s OŠ a zmenil sa ich názov na špeciálnu základnú školu. ŠZŠ na Háľkovej mala asi 160 žiakov. Na takej veľkej škole sme mali žiakov, ktorí okrem mentálneho postihnutia mali ťažké poruchy reči. Aby sme pomohli aj týmto deťom, otvorili sme triedu **pre nehovoriacich mentálne postihnutých žiakov**. Získala som jednu z vynikajúcich logopedičiek. S ňou sa začalo na našej škole overovanie nových učebných metód pre žiakov s chybami reči. V priebehu roka sme získali aj výbornú psychologičku. Napísali sme projekt a vytvorili základy špeciálno-pedagogickej poradne pri špeciálnej škole. Do práce v poradni sa zapojilo niekoľko učiteľiek školy, oboznámili sa s diagnostickými i nápravnými metódami a kvalitatívne zlepšili prácu v našej škole.

Po desiatich rokoch vzdelávania boli aj ťažšie mentálne postihnutí žiaci vyspelejší a zručnejší. Bolo nám ľúto poslať ich po absolvovaní školy do ústavu sociálnej starostlivosti. Tak som sa na celoštátnej porade učiteľov v Bardejove spýtala, či by učitelia uvítali pre týchto žiakov 2-ročnú prípravu na pomocné práce.

Učitelia súhlasili s profesijnou prípravou manuálne zručnejších žiakov na pomocné práce, ale navrhovali 3-ročnú profesijnú prípravu. A tak som začala písať nové učebné osnovy praktickej školy.



Môjmu zamestnávateľovi – krajskému úradu sa nepáčilo, že ako riaditeľka školy píšem učebné osnovy, preto mi inšpektorka prišla osobne prácu na učebných osnovách zakázať.

A tak som doma po večeroch písala na počítači učebné osnovy praktickej školy. Projekt na overovanie učebných osnov praktickej školy už môj zamestnávateľ zamietnuť nemohol. Po experimentálnom overení obsahu a správe z overovania nový typ školy pre ťažšie mentálne postihnutých žiakov MŠ SR schválilo.

Hneď ďalší školský rok vzniklo na Slovensku **14 praktických škôl**. Praktickú školu prevzala aj Česká republika, napriek tomu, že v tom čase sme už boli rozdelení. Za praktickú školu (a celoživotný podiel na rozvoji slovenského špeciálneho školstva) mi **prezident SR pán Schuster zapožičal Rad Ľudovíta Štúra II. triedy**.

Pedagogickým pracovníkom školy sa experimentálne overovanie asi zapáčilo, lebo v krátkom čase sa s chuťou pustili do overovania vzdelávania autistických žiakov. A tak dnešná ŠZŠ na Háľkovej v Bratislave má prevažnú časť žiakov autistických. Okrem ŠZŠ pre autistických žiakov pribudla aj ZŠ pre autistov. Jej absolventi dnes navštevujú gymnáziá a stredné odborné školy.

Aký význam špeciálnej pedagogike prikladáte dnes?

Veľmi ma mrzí, keď v televízii počujem, aké drahé sú špeciálne školy a aby sa žiaci do špeciálnych škôl nezaraďovali. Že ich môžeme integrovať v bežných základných školách.

Pripadá mi to tak, ako keby lekári tvrdili, že pacienta nemusíme posilať k odbornému lekárovi, veď všeobecný lekár vie všetko vyliečiť.

Zabúda sa, že učiteľ základnej školy nemá pri vyučovaní dostatok času na špeciálne metodické postupy a mnohé postupy ani neovláda. A tvrdenia, že absolventi špeciálnych škôl sú neumiestniteľní na trhu práce a celý život poberajú sociálne dávky, už vôbec nie sú pravdivé. Na všetky špeciálne školy nadväzujú učilištia alebo odborné školy. Príkladom toho je aj praktická škola, ktorá je určená pre ťažšie mentálne retardovaných žiakov.

Väčšina absolventov špeciálnych odborných škôl alebo učilišť je trvalo zamestnaná a svoju prácu majú radi. Veľa príkladov nájdete v stavebných firmách, stravovacích zariadeniach, chránených dielnach (napr. v bratislavskej „Kaviarničke“). Učitelia špeciálnych škôl svedomito pripravujú hendikepované deti a mládež na život a prácu.

PaedDr. Sandra Srolcová

INKLÚZIA AKO FILOZOFIA, KTORÁ OVPLYVŇUJE KAŽDÉ DIEŤA

Na Slovensku dlhodobo pretrvávajú zásadné nedostatky vo vzdelávaní detí so zdravotným znevýhodnením. Odborníci, ale aj rodičia neraz hovoria o popieraní ich práva na rovný prístup k vzdelávaniu. Inklúzia by mohla situáciu vyriešiť. Je však v našich podmienkach realizovateľná?



Tému priblížila analytička projektu To dá rozum **Miroslava Hapalová**.

Nemýľme si inklúziu s integráciou

Zjednodušene by sa teda dalo povedať, že v rámci integrácie sa usilujeme o prispôbenie dieťaťa škole, zatiaľ čo inkluzívne vzdelávanie sa snaží o prispôbenie vzdelávacieho prostredia deťom a ich potrebám. Integrácia vo vzdelávaní je postavená na predpoklade, že existuje „normálny“ alebo bežný žiak. Deťom, ktoré sa od tejto normy odlišujú, je priznaný status žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Pri integrácii je cieľom vzdelávania pomocou špeciálnej starostlivosti a špecifických metód a postupov „kompenzovať“ ich znevýhodnenia tak, aby boli schopné dosiahnuť nastavené štandard, ktoré sú spoločné pre všetky deti.

Inkluzívne vzdelávanie, naopak, vychádza z predpokladu, že každé dieťa je jedinečné, má svoje silné aj slabšie stránky, teda aj jedinečné vzdelávacie potreby. Rôznorodosť detí v triede a v škole je vnímaná ako niečo prirodzené a normálne. Cieľom inklúzie je pomôcť všetkým deťom naplniť svoj potenciál a dosiahnuť osobné maximum v prirodzenej skupine svojich rovesníkov.



V prípade inkluzívneho vzdelávania, ktoré je v súčasnosti v pedagogike celosvetovým trendom, môžeme hovoriť o posune od „začleňovania detí so znevýhodnením“ k snahe vytvárať „školy pre všetkých“. Tlak na zavádzanie inkluzívneho vzdelávania, ktorý sa v poslednom období prejavuje aj na Slovensku, sa však primárne netýka rušenia špeciálnych škôl, ako je to niekedy mylne interpretované. Týka sa požiadavky, aby sme zabezpečili bežným školám a školám takú podporu, ktorá im umožní poskytovať kvalitné vzdelávanie pre všetky deti, ktoré sú v ich spádovej oblasti – pre deti s nadaním aj pre deti zo sociálne slabších rodín, pre deti so zdravotným znevýhodnením či pre deti, ktoré potrebujú podporu vo vzdelávaní len dočasne, napríklad z dôvodu, že sa im rozvíjajú rodičia či boli dlhšie obdobie choré.

Na Slovensku inklúzia ešte nefunguje

Na Slovensku, žiaľ, v súčasnosti nemôžeme hovoriť ani o skutočnej plošnej integrácii detí so zdravotným znevýhodnením. Spomedzi európskych krajín sme na prvom mieste v podiele detí vzdelávaných v špeciálnych triedach alebo školách, teda oddelene od svojich rovesníkov. V systéme špeciálneho školstva je u nás takmer 6 % detí, zatiaľ čo európsky priemer je na úrovni 2,3 %. Hoci aj na Slovensku máme príklady škôl, ktorým sa darí úspešne vzdelávať deti s rôznorodými potrebami spoločne, ide o výnimočné prípady, za ktorými stoja zariadenia riaditelia a pedagógovia, vyvíjajúci nemalé úsilie skôr napriek systému ako s jeho podporou.

Najväčšie prekážky? Nedostatok odborného personálu

Jednou z najväčších prekážok začleňovania detí so znevýhodnením do prostredia bežných základných škôl je nedostatok asistentov učiteľa a odborných zamestnancov – školských psychológov, školských špeciálnych pedagógov, liečebných a sociálnych pedagógov a logopédov vo všetkých typoch škôl. V tomto školskom roku bolo kladne vybavených len 34 % žiadostí o pridelenie asistenta učiteľa pre deti so zdravotným postihnutím. Školského psychológa má na Slovensku len každá štrnásť základná škola a len na každejpiatej základnej škole pôsobí školský špeciálny pedagóg. V prípade materských a stredných škôl sú tieto počty ešte omnoho nižšie. Okrem nedostatočných počtov odborných zamestnancov je však potrebné zdôrazniť, že pri začleňovaní detí s rôznorodými potrebami školy potrebujú komplexnejšiu podporu, počnúc vzdelávaním pedagogických a odborných pracovníkov cez zadefinovanie štandardov a naplní práce jednotlivých členov tímu až po kvalitnú a dostupnú externú poradenskú podporu.

Inkluzívne vzdelávanie má prínos aj pre deti bez zdravotného znevýhodnenia

Schopnosť škôl reagovať na rôznorodosť potrieb detí a efektívne s nimi pracovať nemá vplyv len na výsledky detí s už diagnostikovanými špeciálnymi potrebami, ale môže tiež významne ovplyvňovať vzdelávacie možnosti „bežných“ detí. Každý žiak či žiačka sa totiž

v priebehu vzdelávania môže dostať do situácie, keď potrebuje hoci možno dočasne podporu vo vzdelávaní. Keďže inkluzívne vzdelávanie má v zahraničí pomerne dlhú tradíciu, máme tiež k dispozícii množstvo výskumov, ktoré nám hovoria o jeho pozitívnych dosahoch na obe skupiny detí.

Pre deti so znevýhodnením spoločné vzdelávanie v bežnej spádovej škole prináša možnosť vytvárať si spoločenské väzby v prirodzenom kolektíve svojich rovesníkov a získať pocit, že sú súčasťou celej spoločnosti. Výskumy zároveň dokazujú, že ich študijné výsledky sú rovnaké alebo mierne lepšie, než aké by získali v špeciálnej škole či triede.

Pre bežných žiakov prináša spoločné vzdelávanie možnosť získať reálny obraz o rôznorodosti v spoločnosti, naučiť sa vnímať odlišnosti ako niečo prirodzené, získať sociálne a komunikačné zručnosti a schopnosť riešiť problém v rôznorodých kolektívoch, čo môže byť dôležité aj pre ich budúce pracovné uplatnenie. Vzhľadom na často sa objavujúce obavy, že prítomnosť detí so znevýhodnením spomaľuje výučbu a brzdi ostatné deti, sú dôležité výsledky výskumov, ktoré nám dokazujú, že prítomnosť žiakov so znevýhodnením nespôsobuje zhoršenie študijných výsledkov bežných žiakov, práve naopak, vplyvom individualizovanej výučby sa ich výsledky mierne zlepšujú. Zároveň školy úspešne začleňujúce rôznorodé deti budujú u svojich žiakov empatiu, rešpekt a väčšiu rezistenciu voči rasizmu a xenofóbii, čo má veľký význam aj v kontexte aktuálnej situácie na Slovensku.

UCN

Celospoločenský problém, ktorý potrebuje riešenie

Tému inkluzívneho vzdelávania v spoločnosti aktuálne otvára aj dobročinný Ples v opere spolu s Nadáciou pre deti Slovenska a Koalíciou pre deti Slovensko. Spoločným cieľom je vytvorenie programu, ktorý významne prispeje k lepším a širším možnostiam vzdelávania detí so zdravotným znevýhodnením na Slovensku.

„V súčasnom systéme je málo podpory pre školy, učiteľov, asistentov učiteľov, ale chýba aj podpora a pomoc samotným deťom so zdravotným znevýhodnením a ich rodičom. Výsledkom spolupráce s Nadáciou pre deti Slovenska a s Koalíciou pre deti Slovensko, ale aj mnohými odborníkmi bude program, ktorý zásadným spôsobom prispeje k zlepšeniu tohto alarmujúceho stavu,“ Andrea Cocheroová, riaditeľka Plesu v opere.



V ROKU 2017 HĽADALI ŠKOLY VYŠE 3-TISÍC ZAMESTNANCOV, NÁJST' ICH JE STÁLE ZLOŽITEJŠIE

Počet voľných pracovných ponúk do slovenských škôl stúpol vlni oproti roku 2016 o 43 percent. Vyriešiť problém s nedostatkom pedagógov je však náročný, počet uchádzačov o takúto prácu totiž každý rok klesá.

Portál Edujobs.sk zhŕňa pracovné ponuky v slovenskom školstve na jedno miesto. Štatistiky z roku 2017 pritom poukazujú na to, že práve vlni bola tá pomyselná „kopa“ voľných pracovných ponúk v školstve vôbec najväčšia. Oproti predošlému obdobiu totiž stúpol počet inzerátov o viac ako tisíc.

Chcete sa uplatniť v školstve? Teraz je tá najlepšia príležitosť

3350 Presne toľko pracovných ponúk uverejnili slovenské školy na portáli Edujobs.sk v roku 2017. Ako sa však ukázalo, množstvo z nich narazilo na hlavný problém dnešného trhu práce – nízky počet uchádzačov. O súčasnej situácii sa v médiách píše veľa. Nezamestnanosť klesla na historické minimum, čo spôsobuje, že zamestnávateľia majú stále väčší problém zohnať vhodných ľudí na voľné pracovné miesta.

Počet pracovných ponúk slovenských škôl v jednotlivých rokoch

2015		1649
2016		2342
2017		3350

Zdroj: Edujobs.sk

V slovenskom školstve to však platí dvojnásobne. Práca pedagógov je v súčasnosti považovaná za neatraktívnu. Výkričníkom môže byť najmä skutočnosť, keď nízky

záujem o túto prácu vidíme aj na absolventoch vysokoškolských učiteľských či pedagogických odborov.

Spojenie súčasnej situácie s nedostatkom pracovníkov na trhu práce a (ne)atraktivity slovenského školstva spôsobil, že v roku 2017 bola podľa Edujobs.sk vôbec najnižšia odozva na voľné miesta. Na jednu pracovnú ponuku totiž zareagovalo v priemere iba necelých 8 uchádzačov. Pre porovnanie, v roku 2016 to bolo 12 reakcií a ešte rok predtým dostala škola s jednou pracovnou ponukou takmer 16 životopisov.

Priemerný počet reakcií na jednu ponuku v jednotlivých rokoch

2015		15,87
2016		12,02
2017		7,83

Zdroj: Edujobs.sk

Takmer tisíc škôl hľadalo v roku 2017 nového zamestnanca

V roku 2015 uverejnilo voľnú pracovnú ponuku na web vyše 560 škôl. V roku 2017 sa tento počet rozrástol až na 941 inštitúcií. Z tohto dôvodu preto môžeme usúdiť, že nedostatok učiteľov nie je problémom len „vyvolených“ školských zariadení. Medzi tých, čo potrebujú zohnať a zaujať uchádzačov o prácu, sa tak zaraďuje stále viac škôl.

Počet inzerujúcich škôl

2015		567
2016		760
2017		941

Zdroj: Edujobs.sk

Najväčší dopyt je po učiteľoch druhého stupňa základných škôl

Dáta zo spomínaného portálu tiež ukázali, že najčastejšie inzerujúcimi zamestnávateľmi sú práve základné školy. Dopyt po učiteľoch druhého či prvého stupňa bol tak v roku 2017 vôbec najväčší spomedzi všetkých pozícií. Záujem bol najmä o učiteľov angličtiny, slovenčiny, nemčiny, matematiky či informatiky.

Pozície, na ktoré sa v roku 2017 hľadali zamestnanci najčastejšie

Učiteľ/-ka 2. stupňa ZŠ.....	644
Učiteľ/-ka 1. stupňa ZŠ.....	392
Učiteľ/-ka SŠ.....	382
Učiteľ/-ka MŠ.....	286
Učiteľ/-ka ZUŠ.....	102

Zdroj: Edujobs.sk

Bohužiaľ, aj tu platí, že dopyt uchádzačov po takýchto pozíciách nie je vôbec oslnivý. Bez ohľadu na aprobáciu totiž na pozíciu učiteľa 2. stupňa zareagovalo v priemere iba 7 uchádzačov. Pri pozícii učiteľa 1. stupňa to bolo dokonca v priemere iba 5 uchádzačov, ktorých ponuka zaujala natoľko, aby škole poslali svoj životopis.

Pozícia sekretárky lákala omnoho viac

Takýto nízky priemerný počet reakcií však nebol pri všetkých školských pozíciách. Najvyhľadávanejšou pracovnou ponukou z pohľadu uchádzačov sa stala pozícia sekretárky s priemerným počtom až 91 reakcií na jednu ponuku. V tomto prípade je však nutné podotknúť, že nejde o pedagogickú pozíciu. Čo sa týka učiteľov, najväčší záujem bol najmä o aprobácie ako dejepis, občianska náuka, slovenský jazyk a literatúra či telesná výchova. Omnoho nižší záujem už bol o pozície pedagógov predmetov ako chémia, matematika či fyzika. Najst učiteľov na takéto predmety sa preto v roku 2017 javilo ako omnoho náročnejšie.

TOP 10 pozícií s najvyšším počtom reakcií na 1 pracovnú ponuku

Sekretárka riaditeľa	91
Učiteľ/-ka 2. stupňa ZŠ - DEJ, OBN, SJL	53
Učiteľ/-ka SŠ - PSY, ETV, TSV.....	45
Tajomník/-čka	43
Učiteľ/-ka SŠ - SJ, OBN	42
Informátor/-ka	42
Učiteľ/-ka SŠ - NEJ, SJ, SJA	37
Učiteľ/-ka 2. stupňa ZŠ - DEJ, BIO, SJL	36
Učiteľ/-ka SŠ - BIO, OBN, TSV	33
Učiteľ/-ka 2. stupňa ZŠ - TSV, OBN, SJL	31

Zdroj: Edujobs.sk

Najnedostatkovejšia je Bratislava

Štatistiky ukázali, že takmer polovica pracovných pozícií v slovenskom školstve bola v minulom roku v Bratislave. Najľudnatejšie mesto na Slovensku má s učiteľmi problém už dlhodobo. Pravdou však je, že portál Edujobs.sk eviduje pribúdajúce problémy aj v ostatných regiónoch. Spomínaný web eviduje každoročne najväčšie množstvo pracovných ponúk počas leta. Vtedy sa školy snažia nájsť učiteľov na nový školský rok. Pravdou však je, že niektoré z nich majú tieto pracovné ponuky zverejnené dodnes, pretože stále nenašli vhodného kandidáta.

Mestá s najväčším počtom ponúk

Bratislava	1502
Trnava	114
Senec	88
Košice	80
Malacky	78

Zdroj: Edujobs.sk

Predpoveď na rok 2018 pritom nie je vôbec oslňujúca. Odborníci očakávajú, že problém s nedostatkom učiteľov sa bude ešte zvyšovať. Môže za to najmä skutočnosť, v školách je pomerne veľké množstvo učiteľov v dôchodkovom veku. Vyučujúci budú navyše stále potrebnejší aj vďaka demografickej krivke. Môžeme totiž vidieť, že na vysoký počet detí nestačia ani súčasné kapacity materských škôl.

Nikola Richterová, PR v spoločnosti Profesia

MALÉ **NÁRODY** POTREBUJÚ **VELKÉ** OSOBNOSTI

„V spoločnosti štátov, podobne ako v ľudskom tele, malé orgány hrajú rovnako dôležitú úlohu ako veľké. Nemôžeme popierať význam štátu vo svetovom systéme len preto, že na mape sveta zaberá malú rozlohu.“

V roku 1918 vznikol nový štát, I. ČSR, ktorý nepatrí k veľikánom na mape Európy, čo sa týka rozlohy, ale pokiaľ ide o význam, určite áno. Slováci ako súčasť mladej republiky prevzali kultúrny a historický odkaz našich národovcov, ktorí pôsobili v 19. storočí, a pokračovali tam, kde oni skončili: v akcentácii ľudovej kultúry, čo, mimochodom, našim bratom Čechom vyhovovalo.

Aj napriek historickým peripetiám 20. storočia si Slováci dokázali presadiť vytúženú samostatnosť. Po vzniku Slovenskej republiky v roku 1993 sme sa museli zaoberať dôležitými politickými a ekonomickými problémami, všetko bolo pre nás nové, ale na moderné nazeranie na našu kultúru a históriu nám asi nezostal čas.

Tradiície sú veľmi dobrá vec, ale nie je to jediné, čo náš národ stáročia vytváral. Je to chvályhodné, že si ich vážime, ale folklór nemôže tvoriť zlatý štandard a značku našej prezentácie v súčasnosti v európskom a ani v svetovom kontexte.

*Uráža nás, ako málo
 o Slovensku vedia
 aj naši najbližší
 susedia, ale položme si
 základnú otázku:
 Čo vieme o sebe my?*

Zaujímavosť

*Vo Francúzsku, v Normandii, môžete
 okrem iných krás navštíviť múzeum
 Slovenského národného povstania,
 ktoré založil priamy účastník bojov
 pri Strečne. V roku 1994 sprevádzal
 osobne skupinu slovenských študentov
 a svoju prezentáciu skončil so slzami
 v očiach od dojatia a hrdosti, že sa
 aktívne zúčastnil na boji proti fašizmu
 na Slovensku.*

Ani po začlenení Slovenska do Európskej únie v roku 2004 sa nič nezmenilo a vôbec sme sa nesnažili vyhovieť novým prístupom prezentácie Slovenska v európskom kontexte. Špecifickosť Slovenska je zrejmá na prvý pohľad, ale my musíme hľadať aj to, čo nás v histórii s inými národmi spájalo a nie rozdeľovalo.

Rovnaký prístup máme aj k veľikánom našej kultúry a histórie. **Za ich života ich oplývame, ale po smrti im stavíme pomníky.**

Ako nás nazval jeden slovenský literárny vedec, sme **narod hrobárov**, lebo si svoje osobnosti začneme

PhDr. Mária Holubová, PhD.



Ukončené vzdelanie:

- 1983 Filozofická fakulta, odbor história – jazykoveda
- 2007 Rigorózne konanie, téma: Multikulturalita a jazyková rozmanitosť EÚ
- 2010 Dizertačné konanie, téma: Prezentácia Slovenskej republiky ako súčasť zahraničnej politiky

- 1998 – 1999 študijný pobyt Vannes, Francúzsko
- 2000 stáž na MZV SR, odbor protokolu
- 2001 študijný pobyt Reunion
- 2013 študijný pobyt Royan, Francúzsko

Publikačná činnosť:

- Dejiny európskych veľmocí do roku 1914
- Dejiny veľmocí v rokoch 1914 – 1945
- Štáty V4 v mozaike histórie
- Historická revue: Veľká vojna vo veľkej rodine
- Burgundsko – symbol moci a vznešenosti
- SME: Historické brexity Veľkej Británie
- Pravda: Protokol nie je to, čo nás učila mama



vážiť až po ich smrti, a ja si myslím, že ani vtedy nie. Je zaujímavé, že ak aj niekto zo slušnosti prejaví o našu históriu a osobnosti záujem, často sa dozvie, že my sme neexistovali, boli sme tisíc rokov utláčaní a nemáme žiadne osobnosti... naša falošná skromnosť nám nedovolí prirovnávať slovenské osobnosti k tým európskym alebo svetovým, lebo sú neporovnateľné. A to je chyba nášho myslenia.

Merito vecí nie je v porovnávaní s veľikánmi iných národov, ale v tom, čím naši veľikáni prispeli k nášmu rastu. Ako príklad by som uviedla našu najväčšiu revoltu proti fašizmu v Slovenskom národnom povstaní. Faktom zostáva, že po roku 1948 si celý odkaz SNP privlastnili komunisti a vždy pri okrúhlom výročí vyrábali z Banskej Bystrice „Potemkinovskú dedinu“, lebo dali vymaľovať fasády domov na námestí, kde sa mali oslavy konať. Za celý čas ale nedokázali zistiť, čo sa stalo s povstaleckými veliteľmi, generálmi **Golianom a Viestom**, o ktorých sa pre istotu ani nehovorilo a ktorí upadli do zabudnutia... a to platí aj v našom prístupe k nim po roku 1989.

My Slováci sa totiž nedokážeme pozrieť zoči-voči svojej vlastnej histórii a prijať ju takú, aká je, so všetkým zlým aj dobrým. Vyhovuje nám prizma národných buditeľov, ktorí naše dejiny idealizovali, lebo nás chceli naučiť hrdosti a odnaučiť slabosti. Sme schopný národ a môžeme byť aj silný, keď prestaneme hľadať chyby v druhých a začneme zodpovedne pracovať na svojej prezentácii, ktorá nie je mimo nás, ale v nás a budeme s úctou hľadiť na osobnosti z histórie, ale aj súčasnosti, ktoré sa zaslúžili o vytváranie nášho obrazu vo svete. Je ich naozaj veľa, ale v prvom rade by sme mali o nich vedieť MY, LEBO NÁROD BEZ VZDELANIA JE NÁROD BEZ DÔSTOJNOSTI!

PhDr. Mária Holubová, PhD.

NIEKTORÉ PROBLÉMY A PODPORA TECHNICKÉHO VZDELÁVANIA NA ZÁKLADNEJ ŠKOLE

Problematika technického vzdelávania na základných, stredných a vysokých školách bola predmetom stretnutia účastníkov 33. ročníka medzinárodnej vedecko-odbornej konferencie pod názvom „Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecného vzdelávania“.

Konferencia sa uskutočnila v dňoch 9. – 10. októbra 2017 v horskom hoteli Šachtíčka v Banskej Bystrici pod záštitou doc. RNDr. Jarmily Kmeťovej, PhD., dekanke Fakulty prírodných vied UMB v Banskej Bystrici.

Cieľom konferencie bola prezentácia výsledkov práce vedeckých, vedeckovýskumných, výskumných a pedagogických pracovníkov zaoberajúcich sa didaktickými a odbornými otázkami výučby technických odborných predmetov na základných, stredných a vysokých školách i v rámci pregraduálnej prípravy učiteľov predmetu technika na učiteľských fakultách.

Pozvanie prijali a na konferencii sa aktívne zúčastnili aj predstavitelia štátnej správy. Účastníkom konferencie sa prihovarila **Mgr. Ingrid Kováčová**, riaditeľka odboru základných škôl MŠVVaŠ Slovenskej republiky. Súčasťou konferencie bolo i zasadnutie predmetovej komisie pre vzdelávaciu oblasť Človek a svet práce, na ktorej sa zúčastnil aj **doc. PhDr. Ľudovít Hajduk, PhD.**,

riaditeľ Štátneho pedagogického ústavu v Bratislave. Vystúpenia obidvoch predstaviteľov štátnej správy významne prispeli k posilneniu technického vzdelávania na základných školách, pretože prezentovali názory na technické vzdelávanie za inštitúcie, ktoré zastupujú.

Aktuálne zaradenie nosných prednášok bolo zámerné, pretože na konferencii sa zúčastnili aj učitelia základných škôl, ktorí predmet technika v 5. – 9. ročníku ZŠ vyučujú.

Prof. PaedDr. Milan Ďuriš, CSc., garant konferencie, v rámci úvodného slova zdôraznil, že technické vzdelávanie na základnej škole prežíva svoju renesanciu, lebo od šk. roka 2017/2018 sa vyučuje predmet technika podľa inovovaného vzdelávacieho štandardu už v 5. – 7. ročníku s časovou dotáciou 1 hod./týždeň. V 8. – 9. ročníku sa vyučovanie predmetu technika realizuje podľa vzdelávacieho štandardu ŠVP z roku 2008 a podľa upravených rámcových učebných plánov.



Učitelia predmetu technika sa v súčasnosti stretávajú aj s problémami. Jedným z nich je skutočnosť, že do vzdelávacieho štandardu predmetu technika bol do jeho finálnej podoby na pokyn ministerstva školstva na poslednú chvíľu zapracovaný aj obsah, ktorý je vo vzdelávacom štandarde pod názvom **ekonomika domácnosti**.

K zaradeniu ekonomiky domácnosti od 5. po 9. ročník ZŠ v predmete technika členovia predmetovej komisie pre vzdelávaciu oblasť **Človek a svet práce** vyjadrili nesúhlasné stanovisko z niekoľkých dôvodov.

Nosnými prednáškami konferencie boli aj tieto témy:

Průmysl 4.0 – výzva pro změnu (nejen) technického vzdělávání

doc. PhDr. Jiří Dostal, PhD. PF UP Olomouc

Autor vo svojom vystúpení konštatoval, že nastupuje Priemysel 4.0, kde počítače a automatizácia fungujú úplne odlišným spôsobom. Podstatnú úlohu v novej výrobe plnia roboty (kyber-fyzikálne systémy), vzdialene pripojené k počítačovému systému.

Zdôraznil, že v kontexte Českej a Slovenskej republiky nie je základnou otázkou, či sa Priemysel 4.0 blíži a dotkne našich krajín, ale ako rýchlo.

Je preto nevyhnutné začať inovačné aktivity spojené s prichádzajúcou priemyselnou revolúciou 4.0, aby sme mohli pripraviť mladú generáciu nielen na nové požiadavky trhu práce, ale i na dnes ešte nie celkom obvyklé možnosti bežného života.

Je zrejme, že vzdelávanie musí na očakávané zmeny reagovať a v kontexte nových požiadaviek je žiaduce, aby bolo vhodne transformované.

Jedným z nich je aj skutočnosť, že učiteľ predmetu technika nemá odbornú kvalifikáciu a tým i kompetenciu jednotlivé témy vyučovať, učitelia s požadovaným vzdelaním pre dané témy na základnej škole viac ako 20 rokov absentujú a súčasné fakulty pre dané zameranie tém ani učiteľov nepripravujú.

Vplyv priestorovej predstavivosti na rozvoj technického myslenia žiakov na ZŠ

doc. PaedDr. Viera Tomková, PhD.

Vo vystúpení autorka zdôraznila, že v ostatných rokoch je v Slovenskej republike kladený dôraz na posilnenie technického vzdelávania na základných školách. Cieľom tohto vzdelávania je predovšetkým rozvoj kľúčových kompetencií žiakov majúcich vzťah k rozvoju technického myslenia.

Ďalej zdôraznila napĺňanie požiadavky smerujúcej k rozvoju priestorovej predstavivosti žiakov základných škôl ako jednej zo základných zložiek osobnosti žiaka, ovplyvňujúcej jeho technické myslenie.

Ukážkami z pedagogického výskumu preukázala potrebu jednoduchej diagnostiky žiakov zameranej na zistenie nadobudnutej úrovne predstavivosti žiakov.

Poukázala na priaznivý vplyv zavádzania aktivizujúcich prvkov vo vyučovaní predmetu technika vo forme pracovných listov s cieľom rozvíjať priestorovú predstavivosť a tvorivé myslenie žiakov ZŠ.



Upresnil, že ekonomika domácnosti má heterogénny obsah a ak by sa mal odborne vyučovať, pre daný obsah je potrebné mať **minimálne 6 špecialistov** – odborníkov, čo na základnej škole nie je reálne.

Nič nemení na skutočnosti ani usmernenie v POP pre daný školský rok, že pokiaľ nebudú vytvorené podmienky na vyučovanie tematického okruhu ekonomika domácnosti, má sa vyučovať len tematický okruh technika.

Osobitným problémom, ktorý súvisí s novým obsahom v predmete technika, je **vydanie a distribúcia učebnice pre jednotlivé ročníky** zo strany ministerstva školstva. Učitelia začínajú vyučovať nový obsah učiva bez učebníc a základného materiálo-technického zabezpečenia v predmete technika už tretí rok. Je to pre nich z hľadiska plnenia stanovených cieľov v danom predmete hendikep, s ktorým sa vyrovnávajú rôznym spôsobom. Výsledkom je spravidla to, že učiteľ učí tak, ako v daných podmienkach dokáže, pričom často dochádza k obchádzaniu tém, ktoré sú súčasťou vzdelávacieho štandardu predmetu technika, čím nedochádza k úplnému naplneniu stanovených cieľov v tomto predmete.



Workshopy

Súčasťou programu konferencie bolo aj organizovanie workshopov pre učiteľov základných škôl, ktorý predmet technika vyučujú v 5. – 9. roč. základnej školy. Jednotlivé workshopy mali nasledujúcu obsahovú náplň:

Workshop č. 1

Bol zameraný na rozvoj priestorovej predstavivosti žiakov podporený metakognitívnou stratégiou.

Výstupom workshopu bol vlastný návrh pracovného listu účastníkmi, ktorý môžu následne tvorivo uplatniť v tematickom celku Grafická komunikácia v technike v zmysle nového obsahu vzdelávacieho štandardu predmetu technika, a tak rozvíjať kľúčové zručnosti žiakov.

Lektor: *doc. PaedDr. Peter Beisetzner, PhD.*



Workshop č. 2

Bol zameraný na tvorivé využívanie a prácu s tradičnými materiálmi (drôt, plasty) v predmete technika.

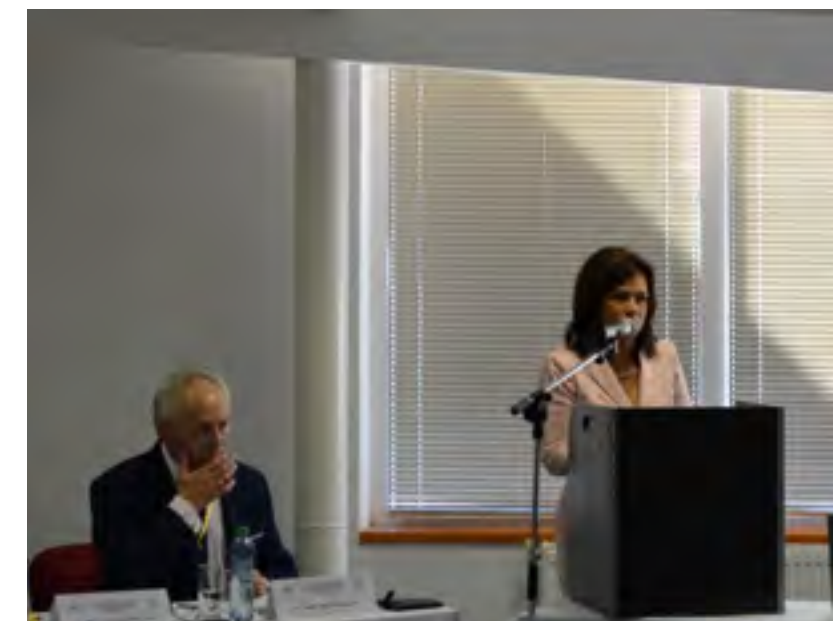
Cieľom workshopu bolo zdôraznenie vlastností kovových a nekovových materiálov, ich tvorivé využitie vo výučbe so žiakmi prostredníctvom vhodne navrhnutých pracovných námetov a následnej tvorby navrhnutých výrobkov.

Lektor: *Mgr. Ján Širka, PhD.*

Pretože sa potvrdilo správne smerovanie so zaradením workshopov do programu konferencie, aj **v roku 2018** (8. – 9. 10. 2018, hotel Šachtička) budú organizované workshopy so zaujímavým programom pre učiteľov vyučujúcich predmet **technika v nižšom strednom vzdelávaní**.

prof. PaedDr. Milan Ďuriš, CSc.

Pozvánka pre učiteľov bude zaslaná na adresy základných škôl v prvej polovici roka 2018, resp. prostredníctvom emailovej adresy aj samotným učiteľom. Informácie budú zverejnené aj v periodiku Učiteľské noviny.



DIDAKTICKÉ PROSTRIEDKY ENGLISHGO

NIELEN KVALITNÉ MATERIÁLY NA BEŽNÚ VÝUČBU A MATURITNÚ PRÍPRAVU, ALE AJ ODMENY PRE AKTÍVNYCH UČITEĽOV

V závere roka 2017 prejavila záujem o prístup k digitálnemu obsahu EnglishGo ďalšia početná skupina angličtinárov z gymnázií, stredných škôl a konzervatórií z celého Slovenska. Pridali sa tak k 2000 stredoškolským angličtinárom, ktorí didaktické prostriedky EnglishGo už nejaký čas využívajú pri svojej výučbe. O skutočnej kvalite ponúkaných materiálov svedčí aj fakt, že až **95 % z nich vníma tieto materiály ako veľmi prínosné** pre svoju pedagogickú prax. Navyše, materiály slúžia nielen na bežnú výučbu, ale aj na maturitnú

prípravu. Ich univerzálnosť vysoko oceňujú aj samotní pedagógovia – až 96 % z nich privítalo, že materiály EnglishGo obsahujú maturitné témy.

V súčasnosti už majú možnosť učiť s materiálmi EnglishGo všetci angličtinári s aktívnymi účtami. Na portáli anglictina.iedu.sk si môžu vybrať z takmer piatich stoviek lekcií, viac ako 6000 cvičení a 25 hodín autentických nahrávok.

UČIŤ S ENGLISHGO SA OPLATÍ :

Tým, ktorí s digitálnym obsahom aktívne učia, ponúka EnglishGo aj rôzne zaujímavé bonusy. Pre svojich študentov môžu získať **ukážkovú hodinu s lektorom EnglishGo, hodinu s rodeným hovoriacim priamo v ich škole alebo vyhrať týždenný pobyt v jazykovej škole vo Veľkej Británii**. Podmienkou získania týchto benefitov je vypracovať na portáli v stanovenom období požadovaný minimálny, resp. najväčší počet úloh (viac o benefitoch a podmienkach ich získania na www.mpc-englishgo.sk/benefity).

Okrem toho majú všetci učitelia EnglishGo, teda aj tí, ktorí dostali svoje prihlasovacie údaje ešte v školskom roku 2016/2017, možnosť osvojiť si viac zručností pri práci s materiálmi EnglishGo v rámci prezentačných školení. Tie budú prebiehať od polovice januára 2018. Hoci je účasť dobrovoľná, angličtinári, ktorí už školenie absolvovali, ho rozhodne odporúčajú aj svojim kolegom. Školenia v rozsahu 4 hodín vedú skúsení lektori Metodicko-pedagogického centra. Prehľad termínov školení nájdete učitelia EnglishGo na webovej stránke www.mpc-englishgo.sk.

Metodicko-pedagogické centrum



Na začiatku nového roka **niekoľko pravidiel**, kedy v názvoch **nepísať veľké písmená**

Správne písanie malých/veľkých písmen v slovenských názvoch robí problém nejednému používateľovi. Určitú úlohu v tom zohráva aj vplyv iných jazykov, s ktorými v súčasnosti častejšie prichádzame do kontaktu, ale aj zložitejšia slovenská gramatika. Základné pravidlá písania malých/veľkých písmen v názvoch neuvádzame; v tomto jazykovom okienku sa zameriavame na prípady, keď sa malé začiatkové písmená často nesprávne zamieňajú za veľké.

Všimnite si slovné spojenie „nového roka“ v názve tohto príspevku. Je s malým začiatkovým písmenom, pričom toto isté platí aj pri novoročných blahoprianach (... prajeme vám všetko dobré v novom roku). S veľkým „N“ sa píše len názov sviatku, ktorý je prvý deň v roku (Nový rok).

S veľkým začiatkovým písmenom píšeme plné názvy úradov, inštitúcií, organizácií atď. Ak pri nich nie je uvedené presné určenie sídla, príslušnosti k istej inštitúcii alebo miesta pôsobnosti, ide o všeobecné názvy a píšeme sa s malým začiatkovým písmenom. Uvádzame niekoľko príkladov:

Plný neskrátený názov úradov, inštitúcií, organizácií...

Pedagogická fakulta Univerzity Komenského
Mestský úrad vo Svätom Jure
Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
Ústava Slovenskej republiky

pedagogická fakulta
mestský úrad
ministerstvo školstva/ministerstvo
ústava

Pozn.:

Slovo vláda sa ustáleno píše s malým začiatkovým písmenom, napr. vláda Slovenskej republiky.

S malým začiatkovým písmenom sa píše aj názvy:

- názvy jednotlivých oddelení, odborov, sekcií atď. jednotlivých inštitúcií, úradov, ústavov a pod. (oddelenie dopravy Magistrátu hlavného mesta SR Bratislavy, fyzikálny kabinet Gymnázia v Martine, komisia Predsedníctva SAV pre zahraničné styky atď.);
- názvy študijných odborov a učebných predmetov (matematika, ekonomika zahraničného obchodu atď.);
- názvy povolaní, funkcií a hodností (minister školstva SR, guvernér NBS, laureát Nobelovej ceny atď.);
- názvy zákonov, vyhlášok, vládnych nariadení, rezolúcií, smerníc, rozhodnutí, opatrení a pod. (zákon NR SR č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov; vyhláška MV SR č. 347/1997 atď.);
- všeobecné pomenovania ako zmluva, dielo, poskytovateľ, súhlas atď., ktoré sa vyskytujú vo vetnej súvislosti v zmluvách, zákonoch, vyhláškach, smerniciach a inej právnej spisbe.

V istých situáciách je pri niektorých vlastných menách potrebné osobitne uvádzať aj druhové pomenovanie. Kladie sa pred vlastné podstatné meno a píše sa s malým začiatkovým písmenom: denník Sme, kino Hviezda, hotel Praha, lekáreň U červeného raka...

Skrátený názov/bez presného určenia

Komplexné informácie o zásadách písania veľkých písmen v názvoch nájdete v Pravidlách slovenského pravopisu v kap. VI.: Písanie veľkých písmen.

Zdroj: Pravidlá slovenského pravopisu. 3., upravené a doplnené vyd. Bratislava: Veda 2000.

UNIKÁTNE PARTNERSTVO ŠKÔL ZO SLOVENSKA A ĎALEKEJ INDIE

„Dúfame, že touto cestou by sa mohlo do projektov zapojiť viacero škôl, a tak priblížiť našim žiakom tak vzdialené kultúry.“



Učitelia zo Spojenej školy v Ivanke pri Dunaji sa pravidelne aktívne zúčastňujú na konferenciách: 2009 Dillí (India), 2011 Dundalk (Írsko), 2013 Bali (Indonézia), 2015 Sofia (Bulharsko), 2017 Zug (Švajčiarsko), na ktorých zapájajú študentov do medzinárodných projektov.

Od 27. septembra do 5. októbra 2017 študenti Spojenej školy Ivanky pri Dunaji už druhýkrát privítali vo svojich domácnostiach študentov, pre nás z veľmi odlišnej a vzdialenej krajiny, akou je **India**.

Slováci sú známi svojou pohostinnosťou a práve ňou boli Indovia doslova nadšení.

Očarili ich aj krásy našej krajiny, ktoré spoznávali počas celého týždňa. Sprevádzali ich uličkami nášho hlavného mesta, no zavítali aj do rakúskej metropoly – Viedne, a to priamo loďou po Dunaji. Navštívili tiež hrad Devín, skanzen vo Vlkolínci, krásny Bojnický zámok a zažili mínusové teploty v Nízkych Tatrách na Chopku.

Od 2. do 16. novembra 2017 sme mali možnosť spoznať druhú najľudnatejšiu krajinu sveta. India nás doslova fascinovala od prvej až po poslednú minútu. Škola svätého Marka v New Dillí pripravila pestrý kultúrny program za účasti nášho veľvyslanca JUDr. Žigmunda Bertóka. Počas nášho pobytu žiaci navštívili jeden zo siedmich divov sveta, UNESCO pamiatku a najmä symbol večnej lásky Taj Mahal v Agre. A keďže Indovia sú hlboko nábožensky založení ľudia, o návštevy chrámov sme nemali núdzu. Azda najviac utkvela

Medzinárodná organizácia ASEF so sídlom v Singapure si kladie za cieľ podporovať e-learningové a e-twinningové aktivity medzi školami v Európe a Ázii. Od roku 2001 organizuje každoročne konferencie striedavo v niektorom zo štátov Euroázie, na ktorých sa snaží hodnotiť prácu pedagógov z celého sveta, rozvíjajúcich u študentov celosvetové povedomie v rámci budovania vzťahov medzi školami v Európe a Ázii. Zúčastňuje sa na nej viac ako 150 zástupcov výchovno-vzdelávacích inštitúcií z 49 krajín kontinentu.

Účastníci počas 6 dní spoločne hodnotia staré a pripravujú nové projekty, ktoré prostredníctvom internetu prebiehajú na školách. Najdôležitejším prínosom tejto spolupráce je vzájomná komunikácia žiakov, študentov a učiteľov, samozrejme, v anglickom jazyku v duchu ústredného hesla „two continents-one classroom“. Väčšina týchto aktivít má pokračovanie vo výmenných pobytoch študentov. Tento aspekt by mohol byť zaujímavou motiváciou pri aktivitách súvisiacich s vyučovaním a učením sa angličtiny v spojení s predmetmi, ako sú napríklad geografia, biológia, fyzika, dejepis a podobne.

v pamäti návšteva pomerne novopostaveného chrámu Akshardham, kde sme nechávali oči na očarujúcej fontánovej šou s príbehom o hinduistických bohoch. Okrem Dillí sme boli aj v sídle maharadžu – krásnom meste Jaipur. No a v múzeu sme sa mohli nechať inšpirovať životom takého úžasného a veľkého, aj keď vzrastom malého človeka, akým Gándhí rozhodne bol. Naše kroky neskôr smerovali do domu ministerskej predsedníčky Indíry Gándhiovej, ktorá patrí medzi najvýznamnejších lídrov indickej politiky.

To, že India sa pýši titulom krajina všetkých chutí, sme mali možnosť skúsiť aj vlastnými jazykmi. Ich rôznorodé chute a korenisté jedlá otestovali, no aj poriadne potrápili naše žalúdky. Ale aj o tom je India.

Mgr. Pavol Trubac

Projekty sú otvorené pre všetkých záujemcov, najmä učiteľov a ich žiakov zo všetkých typov stredných škôl. Ďalšie informácie môžete získať na webových stránkach www.asef.org alebo www.aec.asef.org.

S priateľmi pri Taj Mahal v Agre



English | G

MODERNÉ DIDAKTICKÉ PROSTRIEDKY
PRE UČITEĽOV ANGLIČTINY



447 lekcii
viac ako 6 000 cvičení
25 hodín audionahrávok

PRVENSTVO MATERSKEJ ŠKOLY V DETVE

Materská škola v Detve ako prvá škola na Slovensku zaviedla evidenciu dochádzky učiteľov prostredníctvom odtlačkov prstov na multifunkčnom zariadení. Riaditeľka hovorí o vyriešení dlhoročných problémov so sledovaním dochádzky a zastupovania.

Materskú školu v Detve, podobne ako množstvo iných škôl na Slovensku, dlhodobo trápili problémy s evidenciou dochádzky a zastupovania učiteľov. Všetko sa zaznamenávalo iba do papierového zošita. Odpracované hodiny počas zastupovania, ktoré z nepozornosti neboli zapísané v tomto zošite, tak často nesedeli a spôsobovali riaditeľke školy na konci mesiaca prácu navyše. „Evidencia príchodov a odchodov učiteľov z práce alebo ich zastupovanie vytváralo v doterajšej evidencii zmätok. Riešením sa stalo evidovanie dochádzky prostredníctvom odtlačkov prstov na našom školskom multifunkčnom zariadení, ktoré sme doposiaľ používali iba na tlač, kopírovanie a skenovanie,“ vysvetľuje Zuzana Slemenská, riaditeľka materskej školy v Detve.

Učitelia svoju dochádzku evidujú priložením prsta k biometrickej čítačke na školskom multifunkčnom zariadení. Systém automaticky eviduje príchod, prestávku, zastupovanie alebo odchod z práce. Výsledkom sú presné údaje v podobe reportu, ktorý má riaditeľka školy k dispozícii za každý pracovný deň. „Údaje zo systému sa pritom automaticky importujú do mzdového systému materskej školy. Zaznamenaná dochádzka učiteľov tvorí presný podklad pre mzdové oddelenie. Účtovníčka tak už nemusí „pátrať“, kto zastupoval vyučovanie alebo kto a kedy odišiel z práce,“ opisuje výhody systému Zuzana Slemenská. Výrazne sa tak zrýchlil čas spracovania podkladov, znížila sa vyťaženosť pracovníkov a tým sa ušetrili aj finančné náklady spojené so spracovaním miezd.

Učitelia materskej školy nový systém evidencie dochádzky privítali. Systém presne zaznamenáva odpracované hodiny a tým ich odbreňuje od ručného zapisovania. Podľa ich slov sa materská škola dostala konečne do 21. storočia. Hlavnou výhodou tohto riešenia je aj to, že systém nepotrebuje žiadne zdĺhavé inštalácie, nevyžaduje žiadne dodatočné investície do servera alebo sieťovej infraštruktúry. Materská škola tak s riešením nemá vysoké prevádzkové náklady. Celý



projekt dochádzkového systému stojí materskú školu v Detve len niekoľko desiatok eur mesačne. „Celé riešenie je postavené na využití cloudových služieb. Tie garantujú pravidelné zálohy, včasné aktualizácie a najmä garanciu dostupnosti služieb,“ uvádza Pavol Puskeiler zo spoločnosti Konica Minolta Slovakia, ktorá stojí za dodaným systémom.

Všetky zozbierané osobné údaje sú bezpečne uchované a chránené. Svedčí o tom aj potvrdenie z Úradu na ochranu osobných údajov SR o osobitnej registrácii informačného systému pre materskú školu v Detve. Evidencia dochádzky učiteľov prostredníctvom biometrie je prvým projektom svojho druhu na Slovensku. Vďaka dobrým ohlasom zo strany školy, ako aj učiteľov je možné očakávať, že dopyt po týchto riešeniach bude na slovenských školách rásť.

Michal Ondruš

Výhody integrovaného riešenia dochádzky v materskej škole v Detve:

- unikátne prihlasovanie pomocou biometrickej čítačky na multifunkčnom zariadení
- dostupnosť dochádzkového systému 24 hodín denne
- nastavenie pracovných dôb, prerušení, tarifných intervalov s následným exportom do mzdových systémov
- intuitívny prehľad aktuálneho stavu
- prívetivé a jednoduché používateľské rozhranie
- prihlásenie pomocou karty, odtlačkom prsta, prípadne cez webové rozhranie
- možnosť prístupu odkiaľkoľvek a kedykoľvek
- import údajov z personálneho systému a rôzne stupne oprávnení prístupov k dátam
- sledovanie denných či mesačných štatistík v prehľadných reportoch



MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA ŠKÔL JE PRÍNOSOM PRE ŽIAKOV AJ UČITEĽOV

Postaviť sa pred triedu a skúsiť udržať pozornosť viac ako 30 detí nie je vôbec jednoduché. Stačí málo a behom pár minút sa zvedavé pohľady dokážu zmeniť na unudené a uzívané tváre.

Mladí ľudia sú presýtení informáciami a množstvom podnetov a je oveľa ťažšie získať a udržať pozornosť, ako to bolo v minulosti. Jedným z dôvodov je aj slabá spojitosť medzi **nasávaním teoretických poznatkov v školách** a **reálnym svetom**, ktorý ich obklopuje. Jednou z možností, ktoré umožňujú posunúť tradičné encyklopedické memorovanie do zážitkovej formy vzdelávania, sú medzinárodné projekty a medzinárodná spolupráca škôl.

Medzinárodná spolupráca býva často nielen výbornou vizitkou školy, ale úplne prirodzene posúva vzdelávanie do praktickej roviny, vytvára priestor pre viacjazyčnosť, samostatnosť, tvorivosť či rozvoj kritického myslenia. Je skvelým príkladom vzdelávania v 21. storočí, ktorých výsledkom môže byť či už virtuálna spolupráca, alebo reálne stretnutia na jednej či druhej škole. Či už ide o spoluprácu založenú na grantových projektoch alebo bilaterálnej dohode škôl, vďaka takýmto iniciatívam vzdelávanie nemusí byť limitované len múrmi školskej budovy, ale dodáva mu oveľa širší rozmer. Prepájanie škôl so zahraničím prináša predovšetkým vzácne skúsenosti, inšpirácie a impulzy do ďalšej práce.

Aj keď škôl, ktoré spolupracujú s partnerskými školami v zahraničí, je čoraz viac, spoločné aktivity študentov z rôznych krajín ešte stále nie sú na Slovensku úplne bežné.

Takéto aktivity môžu byť na jednej strane pre niektorých učiteľov vykošením zo zóny komfortu a do značnej miery znamenajú aj množstvo práce navyše, na druhej strane majú obrovský potenciál motivovať študentov objavovať niečo nové. Stovky preposlaných mailov a telefonátov či nespočetné množstvo

investovaných hodín tak určite stoja za to, keď vidíte hmatateľné výstupy.

Základným predpokladom je nebáť sa opustiť rokmi vyšliapanú cestu, ktorá dáva určitú dávku istoty, nebáť sa vystúpiť z radu, ale v oveľa väčšej miere dať priestor niečomu úplne novému. Učenie sa tak stáva nielen cieľom, ale predovšetkým prostriedkom. Spolupráca so zahraničnými školami otvára nové možnosti aj učiteľom, ktorí si navzájom môžu vymieňať skúsenosti, porovnávať nápady či spoločne experimentovať s novými formami výučby.

Ak chceme, aby slovenské školstvo bolo úspešné a konkurencieschopné, musíme ho stavať na niekoľkých pilieroch ako rozvoj tvorivosti, samostatnosti, kritického myslenia a otvorenosti. To, čo bolo niekoľko desiatok rokov dozadu iba ilúziou, je dnes bežnou realitou.

Dnešní mladí ľudia považujú za samozrejmé, že môžu kdekoľvek cestovať. Vďaka internetu sa svet stal jednou veľkou dedinou a bez problémov môžu komunikovať s človekom na druhej strane zemegule. Bolo by škoda tieto aspekty nepreniesť aj do školského prostredia.

Začiatok nového roka je okrem iného aj časom, keď sa rozbiehajú mnohé spolupráce medzi školami, čas podávania projektov a plánovania ďalšej spolupráce so zahraničnými školami. **Nech je teda rok 2018 aj v tomto smere čo najúspešnejší.**

PaedDr. Ján Kozoň, PhD.



Národný projekt

IT AKADÉMIA – vzdelávanie pre 21. storočie

BENEFITY PRE SŠ A ZŠ

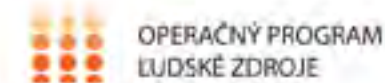
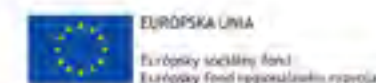
- Implementácia nových predmetov do školských vzdelávacích programov
- IT Science lab pre vybrané školy
- Získanie medzinárodných certifikátov ECDL pre učiteľov SŠ a žiakov SŠ

BENEFITY PRE ŽIAKOV SŠ A ZŠ

- Zmena postojov – „Chcem študovať IT“
- Zvýšenie úrovne a rozsahu digitálnej gramotnosti
- Rozvoj vedeckej a technickej gramotnosti – získanie bádateľských kompetencií

BENEFITY PRE UČITEĽOV SŠ A ZŠ

- Rozšírenie odborných kompetencií učiteľov
- Zvýšenie úrovne a rozsahu digitálnej gramotnosti
- Spoluprácou s IT firmami a VŠ



Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

www.minedu.sk www.employment.gov.sk/sk/esf/ www.itakademia.sk

VÝTVARNÁ VÝCHOVA AKO ĎALŠIA OBLASŤ POZNANIA PREDŠKOLÁKA

Kreslenie je pre dieťa prirodzenou činnosťou, s ktorou môže začať už v útlom veku. Aj keď sa nám spoiatku môže zdať, že dieťa skôr vyryje diery do stola, než niečo nakreslí, je na mieste tieto aktivity podporovať a rozvíjať.

Detská kresba a jej vývin

Pre malé dieťa je dôležitejšie, že kreslí, než to, čo vlastne kreslí. Kreslenie je neohrabané. Pohyb vychádza priamo z ramenného kĺbu a postupne sa zapája aj lakťový a zápästný kĺb. Kreslí sa vo všetkých smeroch, uhloch a vlnovka, krížok či polkruh sú skôr náhodou ako úmyslom. Dospelí máme tendenciu hľadať vo výtvoroch nejaký zmysel, a tak sa snažíme pomenovať jednotlivé časti kresby. Aj takto sa začína výuka o tvaroch.

Okolo dvoch až siedmich rokov prichádza **obdobie spontánnej obsahovej detskej kresby**, nazývané aj detským naivným realizmom. V tomto období dochádza k spomaleniu pohybu ruky, dieťa kresbu kontroluje zrakom, zobrazuje už samostatne nejaký predmet, spája základné tvary: kruh, štvorec, bod, kríž. Konkrétne vo veku štyroch až piatich rokov hovoríme o **symbolickom realizme**, keď dieťa kombinuje dva tvary, kreslí slnko, postavu na úrovni hlavonožca. Jeho kresba je jednoduchá, schematická...

Zamysleli ste sa niekedy nad tým, prečo dieťa kreslí hlavonožca? Nuž, skúste sa na ľudí pozerat' z jeho výšky a uvidíte sami (tie dlhočizné nohy a... hlavu).

V piatom až šiestom roku dieťa zobrazuje ľudskú postavu tak, ako má byť: hlava, trup, končatiny. Prejavuje sa tu transparentnosť, t. j. röntgenové kreslenie – dieťa kreslí reálne neviditeľné detaily. Pri zobrazovaní dochádza k zlyhaniu oklúzie – dieťa zobrazuje aj časti skryté za najbližším objektom (opisný symbolizmus).

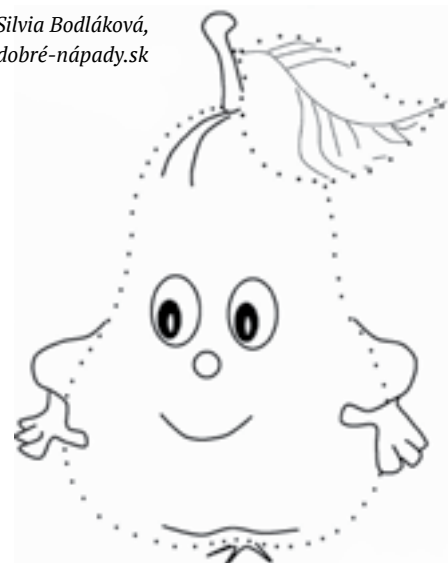
Hlavným cieľom predškolskej prípravy v danej oblasti je dosiahnuť, aby deti prostredníctvom hravých výtvarných činností s materiálmi a nástrojmi pomocou jednoduchých výtvarných vyjadrovacích prostriedkov vyjadrovali svoje predstavy, rozvíjali si fantáziu a tvorivosť, získavali a rozvíjali elementárne výtvarné schopnosti, zručnosti a návyky.

PODOBLASTI:

Výtvarné činnosti s tvarom na ploche

Výtvarné činnosti v tejto podoblasti vedú dieťa k poznávaniu a pomenovaniu tvarov, objavovaniu významu v novovzniknutých tvaroch a samostatnému vyjadrovaniu sa k vlastnej výtvarnej činnosti a produktu a tiež k artefaktom iných detí. Výtvarné činnosti podnecujú dieťa k dotváraniu neúplných alebo naznačených tvarov.

Mgr. Silvia Bodláková,
www.dobré-nápady.sk



Výtvarné činnosti s tvarom v priestore

Sú zamerané na získanie elementárnych zručností pri skladaní papiera a práci s mäkkým modelovacím materiálom. Základ tvorí modelovanie jednoduchých figurálnych a geometrických tvarov, vytváranie jednoduchých papierových skladačiek.

Výtvarné činnosti s farbou

Dieťa spoznáva základné a zmiešané farby a techniku práce s nimi. Subjektívne reaguje na farebnú symboliku. Podstatnou zložkou tejto podoblasti je experimentovanie s farbami a ovládanie maliarskeho nástroja.



Viera Pechová, www.abcmaterskaskola.sk

Spontánny výtvarný prejav

Dôraz je kladený na osobný prejav dieťaťa. Dieťa má k dispozícii širokú škálu výtvarných vyjadrovacích prostriedkov, z ktorých si vyberá a kombinuje ich. Svoj výtvarný prejav verbálne komentuje. Pri zobrazovaní postavy sa nekladie dôraz na proporcie. Pozornosť sa venuje detailom ľudskej a zvieracej figúry.

Synestézia (medzizmyslové vnímanie)

Vytvára predpoklady na uplatnenie viacerých zmyslov dieťaťa. Dieťa výtvarnými prostriedkami reaguje na zmyslové podnety, čím dáva do súčinnosti viacero zmyslov. Výsledkom vnímania je vnem, ktorý je podnetom pre rozvoj predstavivosti a fantázie dieťaťa.

Vnímanie umeleckých diel

Vytvára sa pre dieťa priestor na stretnutie s umeleckým dielom, utvárajú sa prvé základy vedomého emocionálne podloženého vzťahu k umeniu. Dieťa spoznáva rôzne druhy výtvarného umenia prostredníctvom aktívnych výtvarných činností a rozhovorov s učiteľkou a inými deťmi, reaguje výtvarnými prostriedkami na výtvarné dielo.

UCN, Viera Pechová, Silvia Bodláková

VEĽKÁ VÝTVARNÁ SÚŤAŽ PRE MATERSKÉ ŠKOLY!!!

Poslite nám fotografiu/fotografie vašich vianočných výtvorov na **redakcia@ucn.sk**, predmet: **výtvarná súťaž a my 31. 1. 2018** vyžrebujeme šťastného výhercu knihy **Výtvarné činnosti v predškolskom vzdelávaní**.

Lektori: Mgr. Jana Buriánová, PaedDr. Věra Jakoubková,

Mgr. Hana Nádvorníková

Autor: PaedDr. Helena Hazuková, CSc.

Vydavateľ: RAABE Slovensko.

Výtvarná výchova v materskej škole pramení najmä z autentických situácií a silných zážitkov. Pomáha deťom rozvíjať predstavy, fantáziu a myslenie, výtvarnú i verbálnu formu vyjadrovania. Obsah brožúry vychádza z toho, že výtvarná výchova v materskej škole neznamená „umeleckú výchovu“ v zmysle prípravy detí na výtvarné umelecké profesie a nie je ani vyplňaním času medzi dvoma činnosťami. Prináša učiteľkám praktické príklady a mnohé inšpiratívne podnety, ktoré podporia ich výtvarnú pedagogickú tvorivosť a pomôžu rozvíjať tvorivosť a schopnosti detí. Predstavuje ucelenú metodiku rozvoja výtvarných činností detí predškolského veku.



ARTETERAPIA NA ZÁKLADNEJ ŠKOLE

Slovami odborníčky Mgr. Zuzany Krnáčovej, MA, PhD. – artpsychoterapeutky, pedagogičky a výskumnej pracovníčky

Moje začiatky s arteterapiou

Počas vysokej školy som dva roky pracovala ako arteterapeutka na základných školách a po úspešnom absolvovaní odboru som sa prirodzene uchádzala o rovnakú prácu, pretože som videla ohromný zmysel a potenciál pracovať práve na školách, kde prichádzajú všetky deti bez rozdielu. Moja predstava arteterapie bola teda, prirodzene, po rokoch späť práve so vzdelávacím systémom základných a stredných škôl.

Navyše, pozícia arteterapeuta sa v školskom systéme začala ukazovať ako nesmierne dôležitá, pretože umožnila deťom a rodinám, ktoré z rozličných dôvodov nevyhľadali psychologickú pomoc, aby sa k tejto pomoci dostali v prirodzenom a pre nich bezpečnom prostredí školy.



Toto sa však odohrávalo v zahraničí. Keď som sa po rokoch so svojou rodinou vrátila späť na Slovensko, snažila som sa odraziť vo svojej práci z nadobudnutých skúseností a hľadala som možnosti, ako presadiť využitie arteterapie na základných školách. Po šiestich rokoch práce v slovenskom školskom systéme na všetkých troch úrovniach (základné, stredoškolské a vysokoškolské) som dospela k určitému poznaniu, ktoré ma nenaplnia spokojnosťou, skôr vo mne prehlbuje obavy, ale aj upevňuje bojovnosť a predsavzatie pokračovať vo vytýčenej ceste.

Čo a o čom je vlastne arteterapia?

Arteterapia je terapeutická metóda, a preto patrí do rúk len odborníkom, ktorí prešli dlhoročným intenzívnym výcvikom v tomto odbore.

Využívanie techník, s ktorými niektoré smery arteterapie pracujú, by sa nemalo nazývať arteterapiou, ako sa to často stáva.

Práve nedávno som mala skúsenosť s využitím jednoduchej arteterapeutickej techniky zameranej na rodinu pri práci s celou triedou a napriek tomu, že bola táto téma predložená veľmi citlivo a zodpovedne, s prihliadnutím na možné riziká, jedno dieťa v triede sa po vyučovacej hodine cítilo zranené. Vyplavené emócie umocnené obrazovou a symbolickou formou bývajú v arteterapii zvyčajne veľmi intenzívne a často aj pri použití len samotných techník bez terapeutického kontextu.

Napriek tomu vidím do budúcnosti pre arteterapiu na základných a stredných školách priestor. V každej

škole je možné zostaviť skupinu detí v riziku a pracovať s nimi pravidelne, terapeuticky s jasným zámerom a cieľom a pod odborným vedením. Verím a dúfam, že možnosti odborných pracovníkov v školskom systéme sa budú rozširovať a že raz v budúcnosti uvidíme aj reálnych terapeutov na školách.

Podľa modelu efektívnej intervencie však 80 % až 90 % práce patrí do kompetencie učiteľov, najmä triednych učiteľov s podporou odborných zamestnancov a práce s celými triedami. Počet žiakov v triedach a vzdelanie učiteľov však nezodpovedá kritériám na realizáciu arteterapie.

Ako teda pracovať s takým obrovským liečivým potenciálom, aký v sebe arteterapia má, priamo v školskej triede?

Všetci, čo učíme, vieme, že v triedach sú deti, ktoré sa stretávajú s mnohými problémami, ktoré v minulosti neboli alebo boli lepšie zvládané v rodinnom prostredí, a že zopár kvapiek liečivého arteterapeutického elixíru by takýmto deťom veľmi pomohlo, ako aj celkovej triednej atmosfére. Mám na mysli práve tie problémy u detí, ktoré nemajú diagnostickú nálepku.

Hnev z dôvodu chudoby v rodine; hnev, strach a obavy u detí z rozpadnutých rodín a absencie rodiča; deti smútiace a úzkostné po strate blízkeho; deti plné smútku, strachu a bez sebavedomia pre šikanovanie a vyčlenenie z rovesníckej partie...



Tieto deti reálne sedia v laviciach našich tried. Takto som vnímala situáciu ja, keď som sa ocitla v škole ako pedagóg. Pre mňa bola artefiletika logickým riešením ako efektívne, bezpečne a kreatívne vyjadriť, pomenovať a pracovať s problémami, s ktorými deti zápasia.

Čo je artefiletika?

Pojem artefiletika je známy v arteterapeutických kruhoch a postupne preniká aj do pedagogiky. Jej autorom je Jan Slavík, český pedagóg a arteterapeut.

Ide o koncept, ktorý čerpá niektoré prvky z arteterapie tak, aby ich bolo možné uplatniť v pedagogickej praxi učiteľa. Nejde tu o preberanie techník, ale skôr princípov podporujúcich vzťah, dôveru a vzájomné zdieľanie. Artefiletika je vhodná pre každý vek od predškolského až po dospelosť, ale podľa J. Slavíka je ideálna najmä pre vek od 15 do 25 rokov.





Artefiletika má čiastočne **vzdelávací** charakter, ale primárne rozvíja u dieťaťa **sebapoznávanie, schopnosť vyjadriť svoj názor, zážitky, pocity**. Učí žiakov prekonávať zbytočné utrpenie z rozporov medzi vedomím a nevedomím, medzi intelektovou a citovou stránkou bytia. V tomto ohľade má funkciu psychosociálnej pozitívnej prevencie proti pocitom nezakotvenosti, straty identity či citovej vyprahnutosti (Slavík, 2012).

V našej škole je momentálne artefiletika zaradená do šiestich tried ako pravidelný vyučovací predmet transformovaním hodín výtvarnej výchovy. Na artefiletike, rovnako ako na výtvarnej výchove, využívajú deti na tvorbu výtvarné materiály a **obsah artefiletiky napĺňa štátny vzdelávací plán**.

Artefiletika je od **výtvarnej výchovy obohatená o takzvanú reflexiu** alebo **reflektívny dialóg**, ktorý je prebratým prvkom z arteterapie. Reflektívny dialóg umožňuje žiakom vyjadriť svoje osobné zážitky z procesu tvorby, zo skupinovej práce, môže byť smerovaný na sociálne alebo rovesnícke vzťahy, na osobné prežívanie žiakov a predovšetkým začleňovanie do širších kultúrnych a poznávacích súvislostí.

Dôraz na **estetiku** a **výtvarne prevedenie** je pri artefiletike druhoradé, niekedy sa mu dokonca vôbec



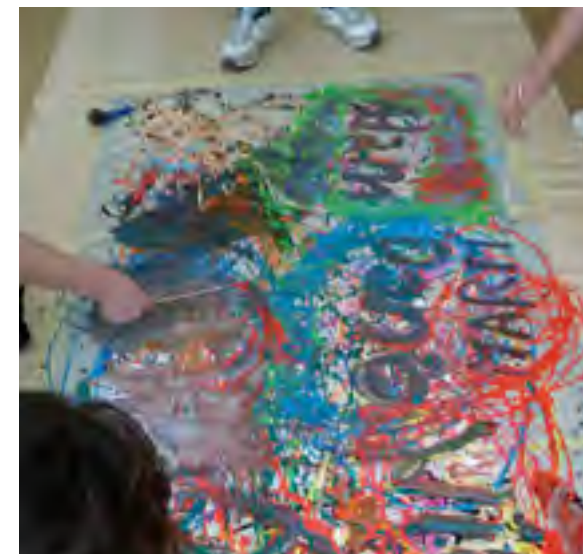
nevenuje pozornosť. Artefiletika využíva konkrétne témy, ktoré majú jasný obsah a štruktúru. Pre mňa je stálou inšpiráciou artefiletických tém kniha Jana Slavíka a spol. *Dívej se, tvoř a povídej!* (2007). Z vlastnej skúsenosti viem, že pre učiteľa skrýva tento prístup aj isté výzvy. Pre učiteľa môže byť takouto výzvou napríklad vedenie rozhovoru – reflektívneho dialógu so žiakmi v kruhu; udržať cieľ hodiny tak, aby sa rozhovor odvíjal od danej témy, a pre niektorých učiteľov môže byť výzvou aj samotná tvorba, ktorá stavia najmä na hre a kreativite.

Odporúčanie na záver

Ak by ste sa rozhodli vyskúšať si artefiletiku s vašou triedou, pravdepodobne treba rátať s tým, že ako všetky začiatky, tak asi aj začiatky s artefiletikou budú

rozpačité. Avšak stojí to za to! Deti sa rady hrajú a tvoria, rozprávajú svoje zážitky a tiež im záleží na tom, aby sa v triedach cítili príjemne a mali tam kamarátov. Koľko možností a času je v škole počas dňa, aby sme sa týmito pre deti dôležitými vecami zaoberali? **Všetci vieme, že to, ako sa deti cítia, do veľkej miery ovplyvňuje celý vyučovací proces a schopnosť detí učiť sa.** Potreba porozumieť svojim pocitom stojí rovnako za arteterapiou ako za artefiletikou. Avšak forma, prístup a vedenie je odlišné. **Artefiletika bola vytvorená pre prácu pedagógov a každý učiteľ, ktorý ju začne aplikovať, môže len získať.**

Mgr. Zuzana Krnáčová, MA, PhD.



Použitá literatúra:

KRIŽO, V. (2015b). *Sprevádzanie detí pri smútení v školskom prostredí*. Martin Vrubel a kolektív. Speciální a inkluzivní vzdělávání v přehledových studiích. Brno: MU, s. 61 – 72.

KRNÁČOVÁ, Z. (2016). *Možnosti arteterapie při inklúzi dětí s rizikovým správáním na ZŠ*. Dizertačná práca. Bratislava: PdF UK, 2016. 135 s.

SLAVÍK, J. (2012): Mladé pojetí výtvarné výchovy v České republice – Artefiletika, internetový zdroj: www.artefiletika.kvk.zcu.cz /7.12.2017/. Publikované: SLAVÍK, J. (2003) Arterphiletik (Eine junge Auffassung von Kunsterziehung in der Tschechischen Republik). BDK – Bund Deutscher Kunsterzieher, 39, 2003, 2, s. 20 – 24. ISSN 0005-2981

SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J., ELIÁŠOVÁ, S. (2007). *Dívej se, tvoř a povídej! Artefiletika pro předškoláky a mladší školáky*. Portál, 2007

Mgr. Zuzana Krnáčová, MA, PhD.



Mgr. Zuzana Krnáčová, MA, PhD.

Skončila Pedagogickú fakultu UK v roku 2002. Absolvovala arteterapeutické kurzy v Čechách pod vedením Beaty Albrich a vzdelanie v arteterapii získala na Goldsmiths College University of London v Londýne v roku 2008, kde získala titul Master of Arts (MA) v arteterapii.

V minulosti pracovala v liečebno-výchovnom zariadení pre deti s problémovým správaním (SR), v špeciálnej škole pre deti s autizmom metódou ABA (Applied Behaviour Analysis) (UK), s deťmi týraných žien v chránenom bývaní (UK) a tiež arteterapeuticky s deťmi na základných a stredných školách vo Veľkej Británii a na Slovensku.

Vo Veľkej Británii sa podieľala na štátnom pilotnom projekte NHS zavádzania systému terapeutických intervencií do základných a stredných škôl.

Vo svojej praxi sa špecializuje na artefiletiku a arteterapeutickú prácu s deťmi a mladými ľuďmi s emočnými problémami a problémovým správaním. Pracuje na základnej škole Dubová v Bratislave a je členkou občianskeho združenia ARTEA www.arte-terapia.sk.

DYSORTOGRAFIA

Dysortografia je porucha pravopisu, prejavujúca sa neschopnosťou dieťaťa uplatňovať naučené gramatické pravidlá.

S dysortografiou ďalej súvisí neschopnosť naučiť sa gramaticky správne vyjadrovať, používať pravopis napriek tomu, že dieťa má primeranú inteligenciu a nechýba mu ani primeraná výchovná a vyučovacia stimulácia. Veľmi často sa vyskytuje v kombinácii s dyslexiou či dysgrafiou.

Porucha sa obyčajne netýka celej gramatiky, ale špeciálnych dysortografických javov, ako sú napríklad zámena **krátkych a dlhých samohlások, vynechávanie, pridávanie a zamieňanie slov, slabík alebo hlások.**

Často sa vyskytuje spolu s dyslexiou a dysgrafiou. Podstatnú úlohu zrejme pri tejto dysfunkcii zohráva skúsenosť a spôsob rozumového spracovávania

informácií dieťaťom, znížený jazykový cit, nesprávne fonemické uvedomovanie, nedostatočnosť v oblasti sluchovej analýzy a syntézy slov, ale aj poruchy reči či predchádzajúci oneskorený vývin reči a pod.

Vedeli ste, že:

- Dysortografik má často poruchy sluchového vnímania alebo rozlišovania. To znamená, že dieťa nepočuje správne to, čo sa mu diktuje, hoci sluch má úplne v poriadku.

- Takémuto dieťaťu často chýba určitý „cit“ pre jazyk. Má problém prakticky uplatniť naučené pravidlá a poučky.

- Jeho pracovné tempo je pomalšie, takže často sa stáva, že podobne ako dysgrafické dieťa nestíha písať diktované vety, jeho problémy môžu sprevádzať poruchy pozornosti, pamäti, myslenia, dieťa môže byť impulzívne, hyperaktívne a pod.



Dysortografia sa prejavuje v dvoch oblastiach:

- zvýšeným počtom dysortografických chýb,
- ťažkosťami v osvojovaní gramatického učiva a aplikácii gramatických javov.

Prejavy:

- ťažkosti v rozlišovaní krátkych a dlhých samohlások,
- vynechávanie, pridávanie a zamieňanie písmen, slov, slabík (*dy – di, ty – ti, ny – ni, ly – li*) a hlások,
- rozlišovanie sykaviek (*s, c, z, š, č, ž*),
- nedodržanie diakritiky (*bodky, čiarky, dĺžne*),
- nesprávne umiestňovanie diakritiky,
- nevládanie hraníc písma (*spájanie slov – predložky so slovami, nerozlišovanie začiatku a konca vety*), nerozlišovanie hraníc slov alebo viet atď.,
- znížený jazykový cit,
- často pomalé osobné pracovné tempo,
- problémy s pravo-lavou a priestorovou orientáciou,
- nesprávna výslovnosť, porucha pozornosti, pamäti.

Dieťa s dysortografiou často dobre ovláda gramatické pravidlá (poučky, vybrané slová a pod.), ale pri písaní diktátov či iných textov ich nevie a nedokáže pohotovo okamžite uplatniť alebo aplikovať. Diktát takéhoto dieťaťa je plný chýb. Prepísanie alebo opísanie textu mu spôsobuje veľké problémy, no najvýraznejšie ťažkosti bývajú v písaní podľa diktátu. Dieťa sa síce snaží napísať text najlepšie, ako vie, no jeho snaha je mnohokrát v protiklade s výsledkami, ktoré dosahuje.

PhDr. Jana Tholtová

PhDr. Jana Tholtová



PhDr. Jana Tholtová

Psychologička, terapeutka z Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave

- psychologička s I. atestáciou
- zástupkyňa riaditeľa VÚDPaP
- terapeutka s európskym certifikátom
- neurofeedback terapia
- filiálna terapia
- arteterapia, muzikoterapia
- relaxácie, autogénny tréning

Motto: „Nikdy sa nevzdávaj.“

„NO DOBRE, EŠTE JEDEN MEDOVNÍK A UŽ NAOZAJ STAČÍ!“

| Vieme, prečo vlastne jeme?

V prvom rade preto, **lebo máme hlad**. Aké jednoduché... V tomto prípade riešime prirodzenú fyziologickú potrebu organizmu – naše telo potrebuje energiu, bielkoviny, tuky, sacharidy a všetko ostatné.

Občas sa však stáva, že **jeme len tak**. Keď nie sme hladní, ale máme na „niečo dobré chuť“. Vtedy nevedomky riešime potrebu duše. Tento jav nazývame **psychogénne jedenie**, t. j. jedenie vyvolané emóciami.

Ako zistíte, že ide o psychogénne a nie klasické jedenie?

- Jete aj vtedy, keď **nie ste hladní**.
- Potreba zjesť „niečo dobré“ môže prísť v jednom okamihu, akoby ju niečo zaplo dial'kovým ovládačom – zrýchlenie z nuly na sto za **jedinú sekundu!**
- Pociťujete silné nutkanie jesť nejakú veľmi **konkrétne** (oblúbenú) potravinu – áno, napríklad čokoládu.
- Ste otvorení **návrhom**. Kolegyňa sa dvíha od stola s vetou: „*Idem si do bufetu kúpiť venček, donesiem aj tebe?*“ A zrazu sa aj vám zdá venček ako výborný nápad.
- Stáva sa vám, že jete **bezmyšlienkovite**: napríklad zjete kúsok po kúsku celé balenie lentiliiek alebo pražených arašidov bez toho, aby ste si to uvedomili, dokonca si pri tom málokedy uvedomujete chuť potraviny v ústach.

Kde sa tá neodolateľná chuť berie?

Tam dnu, takmer v samom jadre vášho mozgu, je časť, ktorá sa volá **hypotalamus**. To je miesto, odkiaľ mozog kontroluje nielen vašu telesnú teplotu, tepovú frekvenciu, sexuálnu túžbu a metabolizmus, ale aj **emócie a hlad**. Práve v tejto časti, kde sa emócie tak intímne dotýkajú hladu, sa rozhoduje o vašom víťazstve alebo prehre pri jedení a chudnutí.

Ked' vás nazúria študenti, bežíte si do kancelárie zobrať tri stonky zeleru? Alebo keď vám lezie na nervy kolegyňa v kabinete, vyberiete sa na dvor požiť zopár púpavových listov? Asi nie. ;)

Pri psychogénnom jedení sa vaše aktuálne emócie spoja s vašimi spomienkami (jaj, tá mamina sviečková a starkine koláče boli také dobré!) a už to ide...

Jete predovšetkým to, čo vás naučili jesť, keď ste boli maličkí, a to, čo ste sa naučili jesť sami, keď vám bolo zle.

Jete to, čím ste sa naučili odmeňovať, chrániť, uvoľniť sa. Neverím, že na svete žije človek, ktorý by skutočne našiel pri strese uvoľnenie v jedení púpavy alebo zeleru a je mi jasné prečo.

Po prvé, vaši rodičia neboli zajace, ale ľudia, a tak vás nenaučili, že jedným z vrcholných životných zážitkov je mladá púpava.

A po druhé, tieto potraviny neobsahujú nič, z čoho by vo vašom mozgu vznikli **vaše vlastné drogy** (napr. sérotonín). Takže kto by jedol zeler a púpavu, keď mu je zle a potrebuje si vrátiť stratený pocit bezpečia a šťastia?

Drogy? Ja mám nejaké drogy?

Spomeňme zopár chemikálií, ktoré vo vašom mozgu regulujú emócie.

Noradrenalín

Pomáha vám utekať pred valiacim sa kameňom alebo statočne bojovať s komárom v spálni.

Sérotonín

Vraj hormón šťastia. V skutočnosti to však nie je ani hormón, ani šťastie, ale mediátor uvoľnenia a spokojnosti.

Dopamín

Je to váš osobný klaun – pomáha vám necítiť a zabudnúť na bolesť, umožňuje vám prežívať radosť, cítiť uznanie a odmenu. Hrá dôležitú úlohu aj pri vzniku lásky a závislosti (preto sa nám tak často tieto dve veci miešajú).

GABA (gama – aminomaslová kyselina)

Táto aminokyselina z vás robí zodpovedných ľudí, ktorí vedia, že ráno treba ísť do práce, aj keď by ste radšej zostali v posteli (nepýtajte sa ma, ako sa jej, tej GABA-y, nie práce, môžete zbaviť, pretože to neviem).

Oxid dusnatý

Dôležitý plyn, voľný radikál, ktorý využívate napríklad pri upokojení, modlitbe či meditácii, je však nevyhnutný aj na to, aby sa vám rozťahli cievy práve tam a vtedy, keď to najviac potrebujete (a to nielen pri práci).

MUDr. Igor Bukovský, PhD.



MUDr. Igor Bukovský, PhD.

- 1984 – 1990 – Lekárska fakulta na Jeseniovej fakulte v Martine a LF UK v Bratislave
- 1999 – PhD. v odbore normálna a patologická fyziológia za výskum včasných štádií aterosklerózy
- 12 rokov učil fyziológiu ľudského tela
- 2004 – ambulancia klinickej výživy
- člen Academy of Nutrition and Dietetics a True Health Initiative dr. Kautza

Čo sme o ňom nevedeli: Venoval sa plávaniu na vrcholovej úrovni. Ako 15-ročný získal svoj titul majster Československa dospelých, bol mnohonásobným majstrom Slovenska a nedávno držal najstarší slovenský plavecký rekord, ktorý bol prekonaný až po 34 rokoch.



Vo vašom mozgu je aj množstvo iných druhov komunikačných látok, ale tieto sú na pochopenie psychogénneho (emotívneho) jedenia najdôležitejšie. A teraz zase späť do toho hypotalamu, kde sa ukrýva centrum sýtosti. Nenechajte sa oklamať škŕkaním v bruchu. Je to váš mozog, kde sa rozhoduje o vašom jedení.

signály sýtosti

vedie ich látka CART potláčajú chuť do jedla, stimulujú metabolizmus, zvyšujú hladinu inzulínu, aby vaša energia v krvi smerovala do svalov a nie do tukových buniek

signály hladu

pod vedením NPY – neuropeptid Y, medzi nami zvaný tiež „Neviem Prečo Yem“, vyvolávajú hlad, ktorý vás má presvedčiť, že potrebujete jesť EŠTE VIAC

Otázka:

Ktoré signály bude mozog počúvať?

Odpoveď:

Predsa tie, ku ktorým vás priťahujú vaše emócie.

Ak máte hladiny piatich centrálnych hráčov svojich emócií (noradrenalín a spol.) príliš nízko, vo vašom mozgu stúpa „hlučnosť“ NPY a vy budete jesť bez ohľadu na to, či si myslíte, že máte pevnú vôľu, alebo nie.

Je to začarovaný kruh. Emócie vyvolávajú psychogénne jedenie a psychogénne jedenie vyvoláva emócie. A to rovnako pozitívne, ako i negatívne.

Ten blažený pocit, keď si otvoríte salónku... A ten pocit viny, keď zistíte, že je vlastne polnoc a vy ste „odsálónkovali“ celý stromček.

Človek, ktorý svoje emócie rieši jedlom, riskuje, že prehliadne veľmi dôležité informácie, ktoré nám emócie prinášajú.

Ak máte chuť na...	Pravdepodobne cítite...
tvrdé a chrumkavé potraviny	hnev
cukor a sladkosti	depresívne stavy
mäkké a sladké potraviny (zmrzlina)	úzkosť
slané potraviny	stres, preťaženie
objemné jedlá (cestoviny, buchty, krekery)	samotu, sexuálnu frustráciu
čokolievka a všetko	žiarlivosť

A teraz trošku psychopatológie

Neschopnosť primerane narábať so svojimi emóciami je podľa psychologického výskumu nielen príčinou „bežného“ prejedania sa, ale aj bulímie a záchvatového jedenia (tzv. bingeeating). Anorexia je zrejme tiež snahou uniknúť pred emóciami pomocou manipulácií s jedlom. Tieto problémy už vyžadujú dobrého a skúseneho psychoterapeuta.

Poznámka:

Jedným z dôvodov (opakujem: jedným z mnohých dôvodov) anorexie u dievčat môže byť odpor či nestotožnenie sa s rolou ženy. Absencia potravy má za následok pokles váhy, stratu „ženských kriviek“, ako i menštruácie. Extrémna manipulácia s kalóriami je len zradný pokus mysle o dosiahnutie „vyššieho“ cieľa.

Všetko podrobne vysvetľuje moja kniha „Plán B“. :)

MUDr. Igor Bukovský, PhD.

A JE TU ĎALŠIA SÚŤAŽ!!!

Napište nám:

- kedy naposledy ste podľahli psychogénnemu jedeniu,
- ako ste sa cítili,
- čo dobré ste si dali.

A hrajte o spomínanú knihu „Plán B“!!!

Príklad:

Komu: redakcia@ucn.sk

Predmet: súťaž Bukovský

Správa: Naposledy včera. Nahneval ma pes. Zjedla som asi tonu pukancov.

Výhercu vyžrebujeme 31. 1. 2018.



BANÁNOVÉ COOKIES



Rozpis na 16 cookies

- 4 stredne veľké banány, roztlačené vidličkou
- 4 PL arašidového masla
- 2 šálky ovsených vločiek, pomleté nahrubo
- 2 PL javorového sirupu
- 3/4 šálky pekanových orechov, nasekané nahrubo
- 4 PL kakaa
- 1/2 ČL škorice
- štipka soli

Postup

V miske zmiešame ovsené vločky, soľ a pekanové orechy. Pridáme roztlačené banány, arašidové maslo, kakao, škoricu a ručne vypracujeme cesto. Vytvarujeme z neho kolieska s priemerom približne 5 cm a poukladáme ich na plech vystlaný papierom na pečenie. Cookies pečieme v rúre vyhriatej na 160 °C 12 minút.

Čas prípravy: 25 minút

Poznámka kuchára:

Ak doma nemáte pekanové orechy, môžete ich nahradiť napríklad vlašskými. Recept ozvláštnite aj pridaním dvoch polievkových lyžíc sušených brusníc.

Tento recept je z našej knižky **(Za)chráňte svoje črevo / Protiprŕdkavá kuchárska kniha**, ktorá je zameraná na riešenie rôznych tráviacich problémov. Všetky recepty v nej sú zostavené podľa najnovšieho a najúčinniejšieho prístupu riešenia nešpecifických tráviacich problémov – podľa konceptu **FODMAP**. Ak netrpíte žiadnymi tráviacimi ťažkosťami, môžete pokojne uvedené múky nahradiť nejakou inou (napr. špaldovou) celozrnnou!! múkou. Ale táto ovsená je tiež skvelá!

MUDr. Igor Bukovský, PhD.

Klasické sudoku

1			3				7	6
	2						5	
		3				4		
7	8		1					
			4	2				
				6	3		9	8
		6				1		
	5						2	
4	9					7		3

SZHaK

Autor: M. Kupčo

Klasické sudoku

5			8					
		8			9	1		
	6	9			4			
8		6	1					4
7				9				3
9					7	5		2
			9			4	3	
		2	6			9		
				3				7

SZHaK

Autor: J. Farkaš

HRAJTE S NAMI O ZAUJÍMAVÝ KNIŽNÝ TITUL!

Christian Johann Heinrich Heine

narodený ako Harry Heine (1797 – 1856), nemecký básnik a prozaik: „Skúsenosť ...”

alit, ašyk, Eifelo	Eiffel, po esper.	schudobnení zemaní (iron.)	meno spisovateľa McBaina	volanie o pomoc	megabit (zn.)	druh papagája	Oravec	Emch, eo, Kvía	časť ihly	pracuje na stave	kód esperanta	hráčka na dychovom hudobnom nástroji	chytala
esesák (hovor.)								utiekol, po česky					
1								2					
								vypúšťal slzy					
Floppy Disk (skr.)			thajská (star.) žlč. ka-meň (lek.)								amer. tlač. agentúra	rezalo	
švajčiar. fyzik (*1936)				šúchalo kanva (nár.)						kryha, po česky liečebná výživa			
vzhľad (z angl.)					Air Safety Zone (skr.) cudzopas. hmyz				mechanic. výcvik cent. nerv. sústava				
príhovor sa						ženské meno agitatori (hovor.)							
	3												etén
	zápis filmovania												
patriaci Berlusconimu								väčšie články zotrúva v spánku					
hora v Nórsku					Republika česko-slovenská Clapton				portland. slinok kaukazský ľud. spev.				
Reverse Knowledge Transfer (skr.)			T	štádium vývinu plápolá (bás.)						bodavý hmyz žiadať, po angl.			
hlas somára			premiestňuje Európan								tálium (zn.) pracuj na pluhu		
4								5					
vodiči kamiónov (hovor.)							obyvateľ hlavného mesta Ghany						

Pripravil: Slovenský zväz hádankárov a krížovkárov, www.szhk.sk

Autor: M. Hájiček

Správne vylúštenú krížovku nám pošlite do 20. 1. na mailovú adresu **redakcia@ucn.sk**.

Do predmetu mailu uveďte: **Súťaž KRÍŽOVKA**.

Nezabudnite uviesť svoje meno a korešpondenčnú adresu, na ktorú vám výhru zašleme.

V prípade potreby je možné správne odpovede spolu s adresou zasielať ako SMS na tel. číslo 0948 801 006.

Víťaz októbrovej súťaže: **p. Jarmila Púčeková** – GRATULUJEME!!!

AKO BEŽÍ ROK V BOJNICKOM ZÁMKU

Romantický Bojnický zámok už samotným zjavom ponúka nevšedné možnosti prežívania histórie a je živým dôkazom plnenia želania jeho posledného majiteľa, grófa Jána Františka Pálfiho, aby bol prístupný verejnosti.

Celoročná ponuka programov otvára rozmanitý priestor na realizáciu zážitkových alebo poznávacích výletov, skupinových i individuálnych, pre najširšie vrstvy návštevníkov od najmenších až po tých skôr narodených.

Začiatok kalendárneho roka

Vo februári sa už tradične venujeme zalúbeným či lúbeným. Podujatie **Valentín na zámku** sa svojou interaktívnou formou približuje nielen mladým párom, ale i rodinám s deťmi. Prežívaním najznámejších lúbošných príbehov z bohatej histórie zámku, plnenie individuálnych alebo párových úloh a uzavretie „zväzku valentínskeho“ v tieni veží umocňuje zážitok z večerných prehliadok. Odmenou za splnenie úloh je **certifikát vernosti**, ktorý si návštevníci majú možnosť každoročne obnovovať.

Rozprávkový
zámok



Foto: archív SNM - Múzeum Bojnice

Apríl – máj

Prichádzajú na scénu strašidlá nielen zo Slovenska, ale i zo zahraničia. Tradičný **Medzinárodný festival duchov a strašidiel** sa teší obľube veľkej skupiny priaznivcov animovaných a inscenovaných programov múzea. Netradičné spracovanie dejinných udalostí spojených s obyvateľmi pôvodne stredovekého hradu, prepojené s modernými prvkami a animáciami v autentickom prostredí, v úzkom prepojení s kvalitným literárnym scenárom, niekoľko desiatok ochotníckych i profesionálnych účinkujúcich dokáže spôsobiť nielen mrazenie, ale často je i príčinou slz smiechu či strachu.

Prvý júnový deň

Obvykle patrí **detským návštevníkom**, ktorí si plnia svoje najtajnejšie sny i priania a na malú chvíľu sa môžu stať ozajstným **princom či princeznou**. Okrem detských prehliadok, drobných divadelných scénok, majú deti možnosť **vyskúšať si dobový kostým** a preniesť sa tak do časov dávno minulých.

*Odmenou za celoročné snaženie detí pri plnení školských povinností je čoraz častejšie návšteva podujatia **Rozprávkový zámok**.*

Jeden alebo viacero rozprávkových príbehov odohrávajúcich sa v komnatách zámku deti naplno vtiahnu do deja, stanú sa jeho súčasťou a pomocou kladných rozprávkových hrdinov vífazia nad zlom. Dejová línia rozprávkového príbehu prináša so sebou myšlienku, ktorej úlohou je deťom i rodičom vstúpiť pravé hodnoty ako priateľstvo, láska, porozumenie či vzájomná pomoc a ochota venovať čas svojim najbližším.



Bojnický zámok

Letné mesiace

Zámok otvára svoje brány i v **neskorých večerných hodinách**. Nezabudnuteľnú atmosféru nočných prehliadok dotvárajú lektori odetí v dobových kostýmoch, ktorí návštevníkov sprevádzajú pri svetle sviečok. Samozrejme, prísvetia si i zámockými lustrami, aby sa ich nezmocnili legendárne zámocké strašidlá či duchovia. Zoznámia sa s príbehom **Zuzky Podhradskej**, ktorá už po stáročia blúdi komnatami a chodbami zámku ako tajomná **Biela pani**, spoznajú **kastelána Pókiho** – jeho čiernu dušu i dukáty – či smutný príbeh zo stredoveku spojený s postavou **ženy v čiernom**. Večerný zážitok dotvára i slávnostné **prijatie v Zlatej sále**, tajuplné tiene zámockých veží a viac i menej hlasné vzlyky aj výkriky jeho niekdajších obyvateľov.

Jesenné mesiace

Tradične uzatvára podujatie **Bojnický svetlonos**. Svetlonos ako dávna mýtická bytosť vodí ľudí za svojim svetlom. Práve vďaka tradícii, ktorej korene siahajú až do obdobia starých Keltov, otvára zámok svoje brány vo večerných hodinách, aby návštevníkom priblížil **históriu vyrezávania tekvic a svetla v nich**, ktorého úlohou bolo chrániť duše živých pred mŕtvymi, vracajúcimi sa v posledný októbrový deň na zem. Bohatá jesenná výzdoba, živí i vyrezávaní svetlonosi v tieto dni pôsobia dotvárajú autentické prostredie Bojnického zámku.

Koniec kalendárneho roka

Jednotlivé komnaty a interiéry múzea zahalia do vône ihličia a starých tradícií. Neopakovateľná vianočná výzdoba, ukážky šľachtického i tradičného stolovania, krištáľové poháre, porcelánový servis, naleštené strieborné príbory a niekoľko desiatok vyzdobených vianočných stromčekov je len malou ukážkou toho, čo sa ukrýva v priestoroch niekdajšieho pálfiovského sídla počas podujatia Vianoce na zámku. Samozrejmosťou sú i živí poslovia Vianoc – anjeli, neposední čertíci a, samozrejme, Mikuláš, ktorý okrem vrúcnych prianí a slávnostného posolstva často prináša i malé sladké prekvapenie pre tých najmenších. Sviatočné obdobie každoročne uzatvárajú Traja králi.

Bojnický
SVETLONOS



Foto: archív SNM - Múzeum Bojnice



Pre školské skupiny (celoročne), ako aj pre rodiny s deťmi počas prázdninových mesiacov (júl – august) ponúka bojnické múzeum niekoľko vzdelávacích programov rozdelených podľa veku dieťaťa.

Materské školy a prvé ročníky základných škôl

Čarovný príbeh pána Bartolomeja

Deti pomocou bábk pána Bartolomeja a jeho rozprávania o malej slečne Agnes Thurzovej spoznávajú a porovnávajú život svojich rovesníkov v období renesancie. Počas prehliadkovej trasy sa na jednej strane zoznámia s dobovými hrami detí, so životom na šľachtickom dvore, zvyklosťami či kultúrou obliekania, na druhej strane majú možnosť spomínané aktivity aj prakticky zažiť, a tak sa aspoň na malú chvíľu stať šľachticom či šľachticnou. Kým v jednej sále skúšajú dobovú obuv, v ďalšej sa už zabávajú na zámockom bále, skúšajú repliky dobových kostýmov a zoznamujú sa s vtedajšou hygienou.

Kombináciou teoreticko-praktickej formy prehliadky a zjednodušeného lektorského výkladu sa v nich znásobí zážitok z návštevy kultúrnej pamiatky.

Vianoce
na zámku



Foto: archív SNM – Múzeum Bojnice



Foto: archív SNM – Múzeum Bojnice

Staršie školopovinné deti

Hra na minulosť

Nadväzuje na učebné osnovy predmetov **dejepis** a **vlastiveda**. Detských návštevníkov jednotlivými miestnosťami múzea sprevádza slúžka Betka, ktorá si z dávnych čias veľa pamätá. Hneď na úvod preverí deti a ich ochotu pomáhať pri nosení starých zabudnutých kufríkov a pokladov, ktoré sú v nich ukryté. Keďže tie v minulosti vlastnili významné osobnosti z dejín Bojnického zámku, pomôžu im neskôr odhaliť skryté tajomstvá, ale aj ich nemenej dôležitých majiteľov. Takýmto spôsobom sa zoznámia s grófkou **Františkou Khuenovou Pálfiovou** a **rehoľou piaristov**, dbajúcich o výchovu detí a mládeže. Kufrík **grófa Jána Františka** im odhalí nie veľmi radostné detstvo posledného vlastníka zámku, jeho obchodné aktivity, ako aj značné cestovateľské pohnútky. Prostredníctvom **starých máp a listín** spoznajú pôvod zbierkových predmetov, vďaka osobným predmetom a korešpondencii charakter dobových postáv a pomocou starej tlače i osudy vzácných oltárnych obrazov.

Pomyselnú vzdelávaciu štafetu po lektorovi často preberajú pedagógovia s kontrolnými testami a kvízmi, ktoré deti absolvujú už na pôde svojej školy v rámci učebného procesu.

Rok v Bojnickom zámku je naozaj bohatý – bohatý na zbierky, podujatia i zážitky. Nech sa páči, príďte sa presvedčiť. Tešíme sa na vás.

Kamila Pířová, SNM – Múzeum Bojnice

VÝCHOVNÉ KONCERTY ŠITÉ NA MIERU PRE KAŽDÚ ŠKOLU

Hudobno-vzdelávacie programy Hudobného centra prispievajú k uvedomenému počúvaniu hudby, poskytujú deťom zážitok a obohacujú nevelký repertoár kvalitných programov v oblasti hudobného vzdelávania. Hudobné centrum ponúka programy, ktoré zodpovedajú platným školským osnovám, a v spolupráci s Asociáciou učiteľov hudby Slovenska (AUHS) a Štátnym pedagogickým ústavom (ŠPÚ) garantuje odbornú-pedagogickú a umeleckú úroveň hudobno-vzdelávacích programov (všetky sú akreditované). Vyberie si škôlkar, školák aj stredoškôlák. Jednotlivé koncerty sú prehľadne rozdelené tak, aby si vedel vybrať každý. Koncerty sú rozdelené pre materské školy, základné školy – 1. stupeň, základné školy – 2. stupeň a stredné školy. Centrum ponúka široký repertoár, v ponuke sú desiatky koncertov.

Prehľad všetkých koncertov nájdete na stránke: hc.sk/projekt/vychovne-koncerty/.

Kontaktné údaje:
vychkon@hc.sk, +421 903 453 611



Učiteľské Noviny

BLOGUJ O KNIHU SÚŤAŽ PRE BLOGEROV

VYHRAJTE S NAMI KAŽDÝ MESIAC ZAUJÍMAVÚ KNIHU!

www.ucn.sk

www.facebook.com/ucitelskenoviny

Učiteľské Noviny

Učiteľské noviny · Periodikum o školstve a vzdelávaní · Vydáva: Učiteľské noviny, o. z. · Adresa a sídlo redakcie: Mýtna 23, 811 07 Bratislava · IČO vydavateľa: 42 418 089 · Šéfredaktorka: Mgr. Veronika Trojáková, mobil: 0948 801 006, e-mail: redakcia@ucn.sk · Štatutárny zástupca: Mgr. Veronika Trojáková · Facebook: www.facebook.com/ucitelskenoviny · Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok príspevku a vykonať v rukopise potrebné štylistické a ďalšie úpravy tak, aby sa nestratil význam a obsah príspevku. Redakcia môže rozhodnúť aj o nezaradení príspevku na publikovanie. Redakcia sa nemusí stotožňovať s obsahom a názormi prezentovanými v príspevkoch · Majiteľmi ochrannej známky Učiteľské noviny sú OZPŠaV SR a MŠVVaŠ SR. · Učiteľské noviny sa distribuujú zadarmo · Periodicita vydávania: mesačne s výnimkou letných prázdnin · Zadané do tlače: 22. decembra 2017 · Registračné číslo MK EV 5217/15 ISSN 0139-5769.